

GAZETA NIEPOŁOMICKA

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Nr 5/320

LIPIEC 2021

ISSN 1429-004

SAMI PISZEMY GAZETĘ: 29 AUTORÓW, 38 TEKSTÓW

foto. Dominika Sowa

Poznaj Jarunę

początek wakacji ze Słowianami

str. 6-8

Niby połowa roku, a jednak początek

Wakacje to dla jednych czas odpoczynku, dla innych – wyężonej pracy. Do tej drugiej grupy zaliczą się z całą pewnością pracownicy nowych spółek, powołanych przez Gminę Niepołomice

str. 2

Obowiązkowe deklaracje do CEEB

Od 1 lipca 2021 wchodzi w życie obowiązek składania deklaracji do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB)

str. 20-27

Trzynasty raz gonili żubra

XIII Bieg W pogoni za żubrem przeszedł do historii. 20 czerwca 600 biegaczy rywalizowało na dwóch dystansach – 8 i 15 km. I choć upał był wyjątkowo duży, wszyscy bezpiecznie dotarli do mety

str. 40-41

Urząd Miasta i Gminy w Niepołomicach
oraz Biblioteka Publiczna w Niepołomicach
zapraszają na

Wielką Letnią Wymianę Książek

1 sierpnia 2021 godz. 15.00 - 18.00

PARK MIEJSKI W NIEPOŁOMICACH

(w przypadku deszczu Wymiana odbędzie się w Laboratorium Aktywności Społecznej)

Zapraszamy do wymieniania książek w trzech kategoriach:

I gr. - książki wydane do 2000 r.

II gr. - książki wydane po 2000 r.

III gr. - książki dla dzieci i młodzieży wydane po 2000 r.

Dla dzieci:

"Dobra zabawa z Psim Patrolem"

(animacje, zajęcia taneczne i plastyczne)

TEMATY MIESIĄCA

2. Niby połowa roku, a jednak początek
2. Niebawem ruszy asfaltowanie dróg w gminie

TWÓJ URZĄD

3. Burmistrz z absolutorium
3. Jest umowa na Piekarnię Sztuki
4. Rozmowy o ekologii
4. Spotkanie partnerów projektu WORTHY

WYDARZENIA

6. Poznaj Jarunę – początek wakacji ze Słowianami
10. Wiosenno-letnia podróż muzyczna
11. Kolorowe Hocki-Klocki za nami
12. Kolorowa nauka
12. #WielkieSprzątanieZagórza

EDUKACJA

13. Młodzież zwiedza z seniorami
13. Wycieczka do Krynicy
13. Finał Ogólnopolskiego Konkursu Papieskiego
13. Złot młodzieży OHP

BIBLIOTEKA

14. Otwarcie wystawy *Rodzina Mazurów, życie wpisane w historię Niepołomic*

15. Spotkanie autorskie z Renatą Piątkowską
15. Biblioteka zaprasza na wakacje – „Mali podróżnicy w świecie zwierząt”
16. Świat komiksów
16. Wypożyczalnia gier planszowych
17. Audiobooki dla dzieci w niepołomickiej Bibliotece

LABORATORIUM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

18. Międzynarodowy Dzień Bez Toreb Foliowych

NASZA TABLICA

19. Gra o Niepołomicach coraz bliżej
19. Ponad 10 litrów krwi
19. KPH po walnym zgromadzeniu
20. Informacja o wejściu w życie CEEB

POMAGAMY

29. Zakrętki i serca – z serca
29. Strażacy pomagali Nowej Białej

PSYCHOLOGIA

30. Mamo, a ja?

MUZEUM NIEPOŁOMICKIE

32. Epoka wczesnego średniowiecza

FELIETON

35. Mowa zwierząt

CZYTELNIJA

36. Recenzje

HISTORIA

46. Theatrum Pictorium – Teatr Malarstwa
49. Adela ze Staniątek

ASTRONOMIA

38. Lipiec 2021

NA FALI

39. Nietypowe ćwiczenia terenowe

SPORT

40. Trzynasty raz gonili żubra
42. Familiada żubrowa za nami
43. Przez trzy dni trenowali z senseim z Argentyny

NASZE NGO-SY

44. Akademia Siatkówki Niepołomice

NA CZTERY ŁAPY

47. Siedlisko Zagacie
Wspaniali ludzie z wielkim sercem

SZCZEPIMY SIĘ!

NARODOWY PROGRAM SZCZEPIEŃ PRZECIWKO COVID-19

więcej informacji na www.niepolomice.eu

GAZETA NIEPOŁOMICKA
www.niepolomice.eu

Nakład: 5000 egz.

Wydawca: Urząd Miasta i Gminy w Niepołomicach, Plac Zwycięstwa 13, 32-005 Niepołomice

Redakcja: ul. Zamkowa 5, 32-005 Niepołomice
tel. 12 250 94 50, faks 12 250 94 00

e-mail: joanna.kocot@niepolomice.eu

Redaktor naczelna: Joanna Kocot

Kolportaż: UMiG w Niepołomicach,

tel. 12 250 94 50

Tekstów niezamówionych redakcja nie zwraca, ponadto zastrzega sobie prawo do skracania artykułów, opatrywania ich własnym tytułem i korespondencji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie odpowiada.

Skład: Krzysztof Biliński

Druk: Rafał Krasny Drukarnia Papillon

<https://www.drukarniapapillon.pl/>

Pismo należy do Polskiego Stowarzyszenia Prasy Lokalnej.

Niby połowa roku, a jednak początek

Wakacje to dla jednych czas odpoczynku, dla innych – wytężonej pracy. Do tej drugiej grupy zaliczą się z całą pewnością pracownicy nowych spółek, powołanych przez Gminę Niepołomice, którzy właśnie teraz usilnie pracują, by wszystko mogło już wkrótce funkcjonować w najlepszy sposób

W maju Rada Miejska w Niepołomicach podjęła decyzję o powołaniu spółki do administrowania Zamkiem Królewskim w Niepołomicach. Wkrótce potem utworzono spółkę, która została gospodarzem obiektu. Ma ona za zadanie, działając na majątku gminnym, prowadzić działalność kulturalną, ale i gospodarczą, dzięki której będzie pozyskiwać fundusze na bieżące utrzymanie niepołomickiego zamku. Taką funkcję prowadziła wcześniej fundacja Zamek Królewski, niefrasobliwie rozwiązana przez czasowo zarządzającego gminą Krystiana Zielińskiego. Budżet Gminy szybko odczuł skutki tej likwidacji, przejmując na ponad rok utrzymanie zamku, a także pracowników niezbędnych, by obiekt mógł bezpiecznie trwać. Dziś mamy nadzieję, że czas ten szybko się skończy. Nie odejdzie w niepamięć, bo pamiętać o tym warto, żeby uczyć się na błędach. Dziś nowo powstała spółka kompletuje zespół, żeby mogła zajmować się organizowaniem wydarzeń na zamku, prowadzić hotel i restaurację, a przede wszystkim dbać o ten najbardziej reprezentacyjny budynek w naszym mieście. Nabory do załogi zamkowej wciąż trwają, zapraszamy więc wszystkich zainteresowanych do zgłaszania się.

Druga spółka powstała w lipcu, po przegłosowaniu przez Radę Miejską zgody na jej utworzenie. To zupełnie świeży twór, odpowiadający na nowe potrzeby i wymagania. Zarządzać będzie nią Marek Bartoszek. Zajmować się będzie powstającym obiektem sportowym w Staniątkach, ośrodkiem treningowym w Podgrabi, stadionem miejskim w Niepołomicach, a w niedalekiej przyszłości także wszystkimi trzema gminnymi orlikami. Co bardzo istotne – w strukturze tej spółki wejdzie Miejski Klub Sportowy Puszcza Niepołomice, który do tej pory był jedynym klubem w pierwszej lidze prowadzonym przez stowarzyszenie. Na poziomie tej ligi wymagane są już inne rozwiązania. Mamy nadzieję, że jak w przypadku spółki Zamek Królewski tak i Niepołomicki Sport wypracuje fundusze, które pomogą w bieżącym utrzymaniu obiektów, nad którymi będą sprawowały pieczę. Dodatkowo specjalizacja w sporcie pozwoli lepiej zająć się powierzonym jej sportowym mieniem,

ale także zarządzać ludźmi w sposób coraz bardziej profesjonalny i odpowiadający standardom w tej dziedzinie.

Obecnie obie spółki mają bardzo gorący czas formowania się i wypracowywania procesów. Mamy nadzieję, że wszystko pójdzie sprawnie i już wkrótce obie wpiszą się w nasz gminny krajobraz, tak jakby istniały od zawsze i nie będziemy sobie wyobrażali rzeczywistości bez nich. Wszystkim nam zależy na ich jak najsprawniejszym funkcjonowaniu, dlatego też życzymy nie tylko wytężonej, ale przede wszystkim owocnej pracy.

ROMAN PTAK

Burmistrz Miasta i Gminy Niepołomice

Niebawem ruszy asfaltowanie dróg w gminie

Joanna Musiał

Referat Promocji i Kultury

25 czerwca burmistrz Roman Ptak podpisał umowę z firmą Enigma Group Sp. z o.o. z Bochni na wykonanie nowych nakładek asfaltowych w 11 miejscowościach w naszej gminie. Umowa opiewa na ponad 1,8 mln złotych

Nowy asfalt pojawi się w: Niepołomicach, Chobocie, Woli Zabierzowskiej, Zabierzowie Bocheńskim, Woli Batorskiej, Suchorabie, Staniątkach, Za-

krzowie, Zakrzowcu, Zagórzcu i Podłężu. Nawierzchnia będzie wymieniana w tych miejscach, w których jest w najgorszym stanie.

W pierwszej kolejności ruszą prace na ul. Jodłowej w Niepołomicach oraz na drodze prowadzącej do szkoły w Suchorabie. Dokładny harmonogram robót podamy po przesłaniu go nam przez wykonawcę.

To wszystko w ramach pierwszego etapu prac, którego zakończenie planowane jest na 30 listopada 2021.

Przewidujemy też przeprowadzenie robót uzupełniających w ramach drugiego etapu.

Burmistrz z absolutorium

Joanna Kocot

Referat Promocji i Kultury

24 czerwca na sesji Rady Miejskiej w Niepołomicach dyskutowano na temat naszego Raportu o stanie gminy, a burmistrz Roman Ptak najpierw uzyskał votum zaufania, a później absolutorium

Czwartkowa sesja trwała dwie godziny i można ją było nie tylko oglądać w Internecie na żywo, ale również po sesji została zapisana na portalu esesje.tv (żeby znaleźć sesje naszej rady, najlepiej wejść przez stronę internetową gminy www.niepolomice.eu).

Na XXXIII sesji po jej otwarciu, przyjęciu porządku i sprawozdaniu burmistrza z działań między sesjami odbyła się dyskusja o najnowszym Raporcie o stanie gminy. Został on przygotowany, tak jak nakazuje ustawa, za rok ubiegły. Znalazły się w nim informacje o realizowanych zadaniach, po-

stępach prac, a także o zmianach, jakie zaszły w naszej gminie. Raport jest dokumentem bardzo szczegółowym, dane w nim zawarte mieszczą się na niemal 100 stronach. Na podstawie informacji zawartych w dokumencie radni starali się wyciągać wnioski dotyczące działań, które będą potrzebne w najbliższej przyszłości. Oprócz konieczności rozbudowy sieci dróg, chodników i oświetlenia w gminie wskazywali na konieczność poprawy systemu komunikacji, szczególnie wschodniej części gminy, a także rozbudowę bazy edukacyjnej. Burmistrz wskazał, że

najpilniej trzeba będzie pomyśleć o budowie szkoły podstawowej na osiedlu Boryczów, które jest jednym z najprężniej rozwijających się w gminie. Dlaczego nie rozbudowa istniejących szkół? Ponieważ do szkoły dzieci z Boryczowa miałyby bliżej, byłyby bardziej kameralna, a co za tym idzie, bardziej przyjazna dla uczniów, a dodatkowo ograniczyłaby ruch samochodowy do centrum Niepołomic w godzinach porannych. Pełny Raport o stanie gminy za rok 2020 znaleźć można na stronie www.niepolomice.eu.

Po tej dyskusji odbyło się głosowanie nad votum zaufania dla burmistrza, zatwierdzono sprawozdanie finansowe gminy za 2020 rok oraz sprawozdanie z wykonywania budżetu gminy za rok 2020. Wszystkie podejmowane uchwały były wstępem do głosowania nad absolutorium dla burmistrza Romana Ptaka i wszystkie, tak jak absolutorium, przeszły 15 głosami za, 1 przeciw i 3 wstrzymującymi się. 24 czerwca na sali znajdowało się 19 radnych, dwoje było nieobecnych.

Kolejnymi punktami sesji było uchwalenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Niepołomice na lata 2021-2027, uchwały o ogólnodostępności i nieodpłatności obiektów infrastruktury rekreacyjnej planowanej do realizacji w ramach projektów współfinansowanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także uchwały dotyczące nieruchomości do nabycia i zbycia.

Jest umowa na Piekarnię Sztuki

Joanna Kocot

Referat Promocji i Kultury

Burmistrz Niepołomic oraz szefowie konsorcjum firm Stambud sp. z o.o. oraz 2K-Budownictwo sp. z o.o. podpisali umowę na remont starej piekarni przy ul. Spółdzielczej, która po nim stanie się Piekarnią Sztuki – nowym obiektem kulturalnym na mapie Niepołomic.

Wczorajsza umowa to początek projektu. Po pracach remontowych przyjdzie czas na wyposażenie obiektu, a co się z tym wiąże kolejny przetarg i kolejną firmę wykonawczą.

Piekarnia Sztuki połączy swoje siły z Małopolskim Centrum Dźwięku i Sło-

wa, dzięki czemu zostanie znacznie poszerzona niepołomicka oferta warsztatowa. W Piekarni Sztuki znajdą się pracownie artystyczne rozwijające dzieci i młodzież. Królować tu będą rysunek, malarstwo, ceramika, fotografia, sztuka filmowa czy grafika komputerowa.

W podziemiach zlokalizowane będzie działające już w MCDiS studio muzyczne, które będzie mogło dalej prężnie rozwijać się w nowej, profesjonalnie zaaranżowanej przestrzeni.

Na działce znajdującej się przed budynkiem wykonany zostanie plac służący rekreacji, głównie młodzieży korzystającej z pobliskich obiektów kulturalnych i szkół.

Kwota dofinansowania ze środków UE to 5 452 960,51 zł, a całość projektu powinna zamknąć się w kwocie 8 974 141,79 zł.

Przewidywany termin oddania obiektu do użytku, to początek 2023 roku.

Dzielimy się doświadczeniami

Przemysław Kocur
Referat Promocji i Kultury

10-osobowa delegacja z Urzędu Miasta Rumia z burmistrzem Michałem Pasiecznym przebywała w ostatnim dniu czerwca z krótką wizytą w Niepołomicach. Goście, po krótkim spacerze po mieście, spotkali się z burmistrzem Romanem Ptakiem oraz urzędnikami z niepołomickiego magistratu. Rozmawiali głównie o zmniejszaniu zanieczyszczeń powietrza, ograniczaniu niskiej emisji, a także wszelkich formach wsparcia dla mieszkańców w tym zakresie

Rozmawiano też o problemach ze scalaniem gruntów. Burmistrz Rumii Michał Pasieczny poinformował, że w jego gminie stworzono spółkę, która zajmuje się tymi sprawami. Od niepołomiczan usłyszał z kolei o naszych doświadczeniach i problemach podczas skupowania gruntów pod inwestycję firmy MAN. Nie było to łatwe, bo część terenu obejmowała działki, które miały wielu właścicieli.

Konrad Lembas, ekodoradca w UMiG w Niepołomicach przedstawił programy

z zakresu ochrony powietrza, realizowane w gminie. Wspomnił o zakończonym parę lat temu programie solarnym, dzięki któremu obiekty użyteczności publicznej, ale także domy prywatne zaopatrzone w baterie solarne z dużym dofinansowaniem z Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

Kwestia dofinansowania pojawiała się zresztą przy okazji każdego z realizowanych programów. Właśnie dzięki temu udaje się wykonać wiele inwestycji, a mieszkańcy chętnie w tych programach uczestniczą.

Wśród takich programów są: Program ograniczania niskiej emisji (wymiana pieców), Stop Smog, Czyste powietrze czy Ekopartnerzy na rzecz słonecznej Małopolski.

Mówiono sporo także o świadomości

mieszkańców i jak się ona zmieniała przez lata. Maciej Maderak, kierownik Referatu Ochrony Środowiska i Rolnictwa w niepołomickim magistracie zwrócił uwagę, że jeszcze kilka lat temu całą winę za zanieczyszczenie powietrza zrzucano na Kraków. Tymczasem analizy i badania dowiodły, że sami dokładamy się do tego problemu.

Podobnie myśleli mieszkańcy Rumii, gdzie zanieczyszczenie powietrza notuje się głównie na obszarach skupiających domy jednorodzinne.

Paweł Klawiter Piwowarski, naczelnik Wydziału Klimatu i Ochrony Powietrza w Urzędzie Miasta Rumia podkreślał, że w Małopolsce znacznie szybciej zabrano się za ten problem niż w województwie pomorskim. Dodał, że od kiedy pojawiła się uchwała antyśmogowa, coś się zaczęło zmieniać.

Z kolei burmistrz Roman Ptak zaznaczył, że Rada Miejska w Niepołomicach podjęła niedawno uchwałę o zwróceniu się do Zarządu Województwa Małopolskiego o podjęcie inicjatywy uchwałodawczej dotyczącej wprowadzenia na obszarze gminy Niepołomicze dalszych ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, w tym wprowadzenia całkowitego zakazu spalania niektórych paliw.

Spotkanie partnerów projektu WORTHY

Przemysław Kocur
Referat Promocji i Kultury

Ostatnie już międzynarodowe spotkanie partnerów projektu WORTHY odbyło się 29 czerwca. Wzięli w nim udział również przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy w Niepołomicach oraz Zespołu Szkół im. Ojca Św. Jana Pawła II

Partnerzy podsumowali prawie trzy lata realizacji projektu, który ma na celu zwiększenie zaangażowania młodzieży w naukę historii, m.in. poprzez większe wykorzystanie technologii cyfrowych oraz pokazanie, jak wydarzenia, o których uczymy się z podręczników wpłynęły na życie naszych społeczności, rodzin, nas samych.

Gmina Niepołomicze była w tym projekcie odpowiedzialna za plany lekcji – gotowe scenariusze, wykorzystujące różne formy pracy z uczniami oraz różnorodne narzędzia. Powstało ok. 20

takich planów, są one dostępne dla każdego na platformie WorldWars.eu. Te opracowane przez partnerów z Niemiec, Włoch i Chorwacji zostały przetłumaczone na język polski.

Byliśmy ponadto odpowiedzialni za organizację wymian młodzieżowych, które z uwagi na pandemię odbyły się w formule online. Mimo że to znacznie ograniczyło możliwości, to jednak wszyscy uczestnicy uznali te spotkania za ciekawe i owocne. Młodzi ludzie podkreślali, że dowiedzieli się nie tylko więcej o historii i ważnych dla dane-

go regionu postaciach, ale też poznali swoich rówieśników z różnych krajów, porozmawiali o ich odbiorze historii, bohaterskich czynów, ale i o swoich zainteresowaniach pozaszkolnych.

W ramach projektu WORTHY powstały również poradniki metodyczne i praktyczne na temat prowadzenia lekcji historii, tak w klasie jak i poza nią oraz cały kurs dla osób zainteresowanych poszerzeniem swojej wiedzy w tym zakresie. Wszystkie te materiały są dostępne po zarejestrowaniu się na platformie WorldWars.eu.

WORTHY
WORLD WARS TOWARD HERITAGE FOR YOUTH

Projekt współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej „Erasmus+”

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021

Do 30 września br. trwa Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań NSP 2021.

Nie spisałeś się samodzielnie przez Internet lub kontaktując się z infolinią spisową? Zatem spodziewaj się telefonu lub wizyty rachmistrza spisowego, ponieważ **udział w spisie jest obowiązkowy!**

Rachmistrzowie spisowi:

dzwonią z jednego z dwóch numerów telefonów: **22 828 88 88** lub **22 279 99 99**,

realizują wywiady bezpośrednio w terenie – z wykorzystaniem otrzymanych urządzeń mobilnych i zachowując procedury bezpieczeństwa epidemicznego.

Pamiętaj! Zgodnie z ustawą nie możesz odmówić przekazania danych rachmistrzowi.

Spiszmy się, bo liczymy się dla Polski!

Więcej informacji na spis.gov.pl

Liczmy się
DLA POLSKI!

GUS | NSP 2021

Poznaj Jarunę początek wakacji ze Słowianami

Nowo powstałe Stowarzyszenie Jaruna obrało sobie za cel upowszechnianie wiedzy o naszych przodkach, Słowianach, żyjących w czasach przedchrześcijańskich na terenach obecnej Polski. Planując nasze działania, przyjęliśmy dewizę *powiedz mi, a zapomnę, pokaż mi, a zapamiętam, pozwól doświadczyć, a zrozumieć* i dlatego nadalimy im formę pokazów, warsztatów oraz degustacji

Debiut Jaruny na forum publicum nastąpił w sobotę 26 czerwca. Tego dnia na polanie Sitowiec, udostępnionej przez Nadleśnictwo Niepołomice, zgromadzili się uczestnicy i kibice Rodzinnego Rajdu Jaruny. Kilkuosobowe drużyny odbierały pakiety startowe zawierające mapkę trasy, opis trzech zadań do rozwiązania po drodze, wodę i słodki poczęstunek dla dzieci.

Pokonując pięciokilometrową trasę, uczestnicy musieli znaleźć trzy punkty kontrolne i odpowiedzieć na trzy pytania. Pierwsze dotyczyło postaci Jaruny – słowiańskiego boga, patrona naszego stowarzyszenia. Jakimi dziedzinami opiekuje się Jaruna? Jeśli ktoś tego nie wiedział, mógł skorzystać z informacji dostępnej przy punkcie kontrolnym. Kolejne zadanie było związane z lasem, miejscem bardzo ważnym dla Słowian. Las miał w mitologii słowiańskiej swych opiekunów i właśnie ich imiona należało podać w odpowiedzi. Przy ostatnim punkcie na uczestników czekał poczęstunek, ponieważ pytanie dotyczyło kuchni słowiańskiej. Udzielenie każdej prawidłowej odpowiedzi było potwierdzane pieczątką przybijaną na odwrocie mapki.

Pierwsza drużyna wpadła na metę już po 48 minutach. Tuż za nią pojawiały się kolejne. Każdy uczestnik Rajdu Jaruny otrzymywał piękny gliniany medal wykonany przez grupę rzemieślników Moccus. Sądząc po minach zawodników utrwalonych na zdjęciach w chwili przekraczania linii mety, wszystkim dopisywały dobre humory i zadowolenie ze zdobytej wiedzy.

W oczekiwaniu na kolejnych kończących rajd zawodników można było posilić się pysznymi daniami kuchni słowiańskiej przygotowanymi przez Pracownię Tokoro lub smażoną na ognisku kielbasą. Odzyskawszy siły nasi goście rozchodzili się po polanie, by podziwiać

wytwory rzemieślników – garncarza, kowala i zielarki, lub zagrać w kubba – grę pochodzącą ze Szwecji, ale znaną także na ziemiach Słowian.

Na trzy zwycięskie drużyny Rajdu oczekiwały jeszcze nagrody w postaci oryginalnych, ręcznie wykonanych statuetek oraz pojemniczek soli Salco. Ich wręczenie miało się odbyć po powrocie ostatnich ekip z trasy rajdu. Jednak ten moment nieco odsunął się w czasie, ponieważ okazało się, że nasza impre-

za najwyraźniej bardzo spodobała się samemu Perunowi, który przybył na nią z błyskiem i hukiem – jak to ma w zwyczaju. Spektakularna burza wcale nie zepsuła atmosfery, wręcz przeciwnie, dodała jej uroku. Dorośli schronili się pod wiatami, niektóre dzieci wolały biegać po polanie i moknąć. Przez szum deszczu przebijały się dźwięki muzyki. To zespół Jar rozpoczął swój koncert. Kiedy opady na chwilę osłabły, odbyło się wywołujące ogromne pozytywne

emocje wręczenie statuetek trzem najszybszym drużynom. Mimo że na tym zakończyła się oficjalna część spotkania, goście wcale nie uciekali z polany Sitowiec przed deszczem. Najwyraźniej dobrze się czuli i chcieli z nami jeszcze zostać.

Sobotni Rodzinny Rajd Jaruny był rozgrzewką przed niedzielną imprezą w niepołomickim parku. Od samego rana w cieniu drzew trwały przygotowania. Wokół potężnego dębu, ulubionego drzewa słowiańskich bogów, stanęły stoiska znanych z sobotniego spotkania na Sitowcu: zespołu muzycznego Jar, grupy rzemieślniczej Moccus, Pracowni Tokoro, i stowarzyszenia Jaruna. Na trawniku swoje namioty rozbili rekonstruktorzy z Drużyny Najemnej Rujewit.

Goście, którzy ku naszej radości tak licznie odwiedzili imprezę, mieli do wyboru liczne atrakcje. Osoby zbliżające się od strony zamku najpierw napotykały na swojej drodze wczesnośredniowieczne obozowisko. Na trawnikach stały cztery namioty, pomiędzy którymi kilkanaścioro cywilów i wojów prezentowało zajęcia ludzi żyjących w dawnych czasach. Rekonstruktorzy chętnie odpowiadali na pytania dotyczące każdej dziedziny. Największe zainteresowanie budziły uzbrojenie, stroje i wyposażenie obozu oraz zasady, jakimi kieruje się drużyna. Powtarzała się także refleksja, że dziwnie mało wiemy o życiu, zwyczajach i wierzeniach ludzi żyjących w czasach przedchrześcijańskich na ziemiach obecnej Polski.

Oczywiście najbardziej oczekiwany mi były chwile, w których rekonstruktorzy zapraszali publiczność do działania. Dzieci mogły spróbować swoich sił w walce na miecze, za przeciwników mając prawdziwych, zaprawionych w bojach wojowników. Zaskakująco często najmłodszy adept walki, dzierżący odpowiednio do ich wzrostu drewniane miecze i małe, drewniane tarcze w charakterystycznych barwach drużyny, pokonywali doświadczonych wojów. Być może działa się tak dzięki temu, że uważnie obserwowali profesjonalne pokazy walki, odbywające się od czasu do czasu w parku. Jeśli ktoś nie chciał walczyć białą bronią, miał możliwość potrenowania celności na torze łuczniczym. O ile dorośli, w przeciwieństwie do dzieci, nie mieli odwagi sprawdzić swej dzielności we władaniu mieczem, o tyle w kolejce do strzelania z łuku ustawiali się znacznie chętniej. Początkujący adept łucznictwa po wysłuchaniu fachowego instruktora całkiem czę-

sto trafiali w stanowiącą cel słomiankę.

Dla osób usposobionych bardziej pokojowo członkowie drużyny Rujewit również mieli interesujące propozycje warsztatów. Przed jednym z namiotów leżały zagadkowo wyglądające kukielki ze szmatek. Drużynniczki opowiadały zainteresowanym o motankach i ziarnuszkach – lalkach, które nie były jedynie zwykłymi zabawkami, ale przedmiotami magicznymi, amuletami mającymi chronić właściciela i jego domostwo. Wykonuje się je z naturalnych szmatek (motanki) lub szmatek i ziarna (ziarnuszki), pamiętając, że nie wolno używać ostrych narzędzi podczas ich tworzenia, by nie skrzywdzić przyszłego właściciela. Dzieci, pod kierunkiem i z pomocą rekonstruktorów, wykonywały swoje własne lalczki, samodzielnie wybierając kolorowe szmatki, dzięki czemu ich dzieła były niepowtarzalne.

Przez cały dzień rzemieślniczki organizowały pokazy tkania krajek na bardku, dziergania techniką nalebinding, czyli za pomocą kościanej lub drewnianej igły, robienia motanek i ziarnuszek. Po południu zapłonął ogień pod żelaznym kociołkiem i rozpoczął się warsztat barwienia wełny za pomocą naturalnych barwników uzyskiwanych z roślin. Obserwatorzy tego procesu z niedowierzaniem dopytywali, czy wszystkie zgromadzone na pokaz motki kolorowej wełny uzyskały swoje kolory wyłącznie dzięki użyciu naturalnych roślinnych barwników. Największe zdziwienie budziła intensywna, czysta żółć wełny zabarwionej kurkumą. Podczas warsztatów każdy mógł samodzielnie zafarbować kawałek lnianej tkaniny lub kłębek wełny. Uczestnicy wykazywali się inwencją twórczą zawiązując supełki na barwionej tkaninie, dzięki czemu uzyskiwali ciekawe efekty. Każdy zainteresowany mógł kupić gotowe wyroby – motanki i ziarnuszki, krajki bardkowe i tabliczkowe wykonane z naturalnie barwionej wełny.

Minąwszy obozowisko drużyny Rujewit, goście docierali do kramów ustawionych pośrodku parku, które cieszyły się ogromnym zainteresowaniem przez cały czas trwania imprezy. Od strony pierwszego z nich dobiegały dźwięki muzyki – to członkowie doskonale znanego wielbicielom tradycyjnej muzyki słowiańskiej zespołu Jar prezentowali różne instrumenty. Ponieważ zostały one wykonane ręcznie z naturalnych materiałów (drewna i rogów), każdy miał niepowtarzalny dźwięk. Melodie wygrywane przez mistrzów w swoim

fachu zachęcały do zakupu dwojnic, fujarek, okaryn wykonanych z rogów bydłych i baranich (gemshornów), piszczałek stroikowych, żalejek i gwizdków.

Kilka kroków dalej można było podziwiać dzieła kowala z grupy rzemieślniczej Moccus, przyrzeć się jego pracy, a przede wszystkim posłuchać niezwykle ciekawych gawęd na temat rud i stopów żelaza używanych w średniowieczu oraz wyrobów z nich wykonywanych. Zainteresowanie młodszych uczestników imprezy budził ogromny miech. Z zapalem sprawdzali, czy dadzą radę za jego pomocą podtrzymać ogień płonący w niewielkim zagłębieniu w ziemi. Kowal prezentował i sprzedawał swoje wyroby, przede wszystkim noże wzorowane na odkryciach archeologicznych.

Sąsiednie stoisko, również należące do Moccus, zdobiły pęki ziół. Tu królowała zielarka, która opowiadała o wykorzystywaniu ziół w leczeniu różnych dolegliwości i oferowała naturalne maści. Obok niej swoje wyroby prezentował garncarz. Trudno było się oprzeć urodzie różnorodnych naczyń. Przed dokonaniem wyboru i zakupem warto było posłuchać o tradycyjnych technikach ich wykonania. Pierwszy etap – toczenie na drewnianym kole garncarskim napędzanym siłą mięśni – można było obserwować podczas pokazów. Ciekawe opowieści o wypalaniu naczyń w tradycyjnych piecach opalanych drewnem, o sposobach uzyskiwania różnych kolorów gliny dopełniały historię oferowanych wyrobów.

Pefen wrażeń uczestnik słowiańskiej imprezy docierał wreszcie do znanego już z poprzedniego dnia stoiska Pracowni Tokoro, które kusilo smakami słowiańskiej kuchni. Tym razem można było spróbować chłodnika, polewki pokrzywowo-szczawiowej, pasty z soczewicy lub z bobu, twarogu z ziołami albo z malinami i miodem, podpłomyków i chleba, dżemów, ogórków z miodem oraz jabłek, gruszek czy czereśni smażonych z miodem i miętą lub kwiatami czarnego bzu. Sądząc po tłoku przy kramie Tokoro, słowiańskie potrawy najwyraźniej smakowały. Spora grupa dzieci z niecierpliwością oczekiwała warsztatów kulinarnych, podczas których nauczyły się, jak przygotować i upiec podpłomyki. Przygotowane samodzielnie placuszki kosztowały z różnymi dodatkami lub same komponowały z gotowych składników pasty do nich.

Na tych, którzy lubią bardziej tradycyjne sposoby zdobywania wiedzy czekał w Izbie Regionalnej kolejny punkt pro-

gramu – wykład przeprowadzony przez Krzysztofa Bernackiego – członka starszyny Drużyny Rujewit. Była to pierwsza z serii planowanych prelekcji. Tym razem poznaliśmy dwie koncepcje dotyczące pochodzenia Słowian osiadłych na ziemiach obecnej Polski – autochtoniczną i allochtoniczną. Dowiedzieliśmy się, kim jest, jak go przedstawiano i gdzie był czczony patron drużyny – bóg Rujewit. Kolejna część wykładu dotyczyła strojów noszonych we wczesnym średniowieczu oraz używanego w tym czasie uzbrojenia defensywnego i ofensywnego. Każda przedstawiana informacja była poparta powołaniem się na źródło historyczne. Na koniec prelegent zaprosił zainteresowanych do obozowiska drużyny, obiecując, że tam uzyskają odpowiedzi na swoje pytania. Wiele osób skorzystało z tego zaproszenia.

Około godziny siedemnastej publiczność zgromadziła się przed sceną, z której już dobiegały dźwięki instrumentów. To zespół Jar przygotowywał się do występu. Ich koncert był ukoronowaniem całej imprezy. Może komuś dziwnym się wyda, że tradycyjna muzyka wykonywana na równie tradycyjnych instrumentach może wywołać takie zainteresowanie współczesnych słuchaczy. Najwyraźniej jednak członkowie zespołu Jar posiadają dar przyciągania uwagi publiczności, ponieważ po zakończeniu koncertu nie obyło się bez prośby o utwór na bis.

Przez cały czas uważnie obserwowaliśmy reakcje naszych gości, by zapamiętać, co się im podobało, a co należałoby jeszcze udoskonalić organizując kolejne wydarzenia. Mamy też nadzieję, że wzbudziliśmy zainteresowanie tematyką, którą chcemy popularyzować i uda nam się przygotować kolejne spotkania ze Słowiańszczyzną.

Nasze pomysły i działania wsparli:

Miasto i Gmina Niepołomice, Nadleśnictwo Niepołomice, Małopolskie Centrum Dźwięku i Słowa, Dom Kultury Siedlisko, Voit Studio, Dominika Sowa Fotografia oraz Paweł Żyła, Marcin Ścigalski – Salco, Andrzej Suchowski, Sylwia Bartoń, Joanna Urban, Michał Wiecech, Paulina Szelerewicz-Gładysz. Dziękujemy, bez was byłoby znacznie trudniej wszystko zrealizować.

Projekt „Poznaj Jarunę” jest finansowany z funduszy gminy.

**AGNIESZKA KRZYŻAŃSKA-DUŚ,
MAŁGORZATA JUSZCZYK**
Członkowie Stowarzyszenia Jaruna

Wiosenno-letnia podróż muzyczna

Jak miło Państwa widzieć – takim słowami powitałam licznie zgromadzoną publiczność w niedzielę 27 czerwca 2021r w Sali Akustycznej niepołomickiego Zamku. Jedyny w tym sezonie koncert chóru Cantata był dla nas – chórzystów – naprawdę wyjątkowy. Ze wszystkimi honorami nastąpiło przekazanie pateczki, a właściwie batuty, z rąk naszego wspianiałego, bardzo zasłużonego dla Niepołomic i bardzo w naszym mieście popularnego prof. Bogusława Grzybka na ręce naszej nowej dyrygent – Moniki Bachowskiej.

Osamej pani Monice pisaliśmy już w jednym z poprzednich wydań GN. Niestety, restrykcje epidemiczne nie pozwoliły nam wcześniej zorganizować uroczystości godnej rozstania z naszym ukochanym Maestro, udało się to dopiero teraz. Chór – oczywiście – pracował przez ten rok z Moniką Bachowską, niestety z przerwami ze względu na obostrzenia.

Na ręce Bogusława Grzybka posypały się kwiaty, okolicznościowe upominki i podziękowania. W imieniu władz Miasta i Gminy Niepołomice wystąpił zastępca burmistrza Michał Hebda oraz przewodniczący Rady Miejskiej Marek Ciastoń. Maestro wspominał swój pierwszy kontakt z Niepołomicami, kiedy jako młody człowiek z grupą przyjaciół przyjechał na kuligi do Puszczy Niepołomickiej i wszyscy razem dziwnym trafem wylądowali na plebanii u ks. Fidelusa, gdzie zostali zaproszeni na rozgrzewającego kielicha. Nie wiedział jeszcze wtedy, że losy połączą go z Niepołomicami na tyle, tyle lat. Należy przypomnieć, że nie tylko prowadził nasz chór, uczył także muzyki w niepołomickiej szkole średniej.

Koncert składał się z trzech części – w pierwszej zaprezentowała się, po raz pierwszy w Niepołomicach, Młodzieżowa Orkiestra Kameralna Fresco Sonare, również prowadzona przez Moniką Bachowską. Orkiestra działa i najczęściej występuje w krakowskim Dworku Białoprądnickim.

Usłyszeliśmy Sinfonię nr7, d-mol, Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego. Następnie batutę przejął Bogusław Grzybek i zaprezentowali trzy klasyczne utwory Gorczyckiego, o których wiemy, że należą do ulubionych muzycznych dań naszego Maestro.

Ostatnia część to nasze niespodzianki. Najpierw Krystyna i Waclaw Kotarbowie, nasi wieloletni chórzyci, specjalnie dla Mistrza wykonali dwa utwory: tradycyjną angielską *Greensleeves* oraz *Una furtiva lagrima* Giuseppe Donizettiego. Waclaw na fagocie, Krystyna akompaniowała na fortepianie. Państwo Kotarbowie od lat śpiewają w naszym chórze, wiedzieliśmy, że są bardzo dobrymi muzykami, ale po raz pierwszy mieliśmy okazję posłuchać utworów w ich instrumentalnym wykonaniu. Ciepły i romantyczny dźwięk fagotu cudownie brzmiał w naszej Sali Akustycznej.

Na koniec zachowaliśmy naszą część rozrywkową (co nie znaczy, że łatwiejszą w wykonaniu niż utwory klasyczne!) – *Zacznij od Bacha*, *When I fall in love*, *Yesterday*, *Moon River*, *The lion sleeps tonight*, gospel *Siyahamba* oraz *Good night sweetheart*. Pokazaliśmy niepołomickiej publiczności zupełnie nowy styl, który był naszym marzeniem od dawna i który będziemy kontynuować pod batutą pani Moniki. Nie znaczy to, że zaniechamy klasyki. Nasza nowa dyrygent jest bardzo wymagająca, ma zupełnie inny styl pracy niż prof. Grzybek. Długie, żmudne ćwiczenia emisji, oddechu i brzmienia zaczynają przynosić efekty. Potwierdzili to nasi stali widzowie, z którymi rozmawialiśmy po koncercie. Dla nas – członków Cantaty – największą radością było to, że udało nam się tymi utworami rozkołysać i rozbawić widzów.

Teraz przed nami przerwa wakacyjna, w czasie której mamy zaplanowane tygodniowe warsztaty muzyczne w Muszynie. Będziemy pilnie pracować nad naszym nowym stylem. Chętnych nowych członków – szczególnie panów – zapraszamy gościć od września na próby chóru, które odbywają się dwa razy w tygodniu.

TERESA URBAN
Chór Cantata

Kolorowe Hocki-Klocki za nami

19 czerwca odbył się pierwszy piknik rodzinny pod nazwą Kolorowe Hocki-Klocki organizowany przez Fundację Kolorowy Most oraz Urząd Miasta i Gminy Niepołomice w Izbie Regionalnej w Niepołomicach, na terenie do niej przylegającym oraz w parku miejskim

Podczas pikniku dzieci mogły spędzić aktywnie i twórczo czas z rodzicami. Na arenie sportowej aktywnie zbierali pieczątki, za które w parku na scenie zwycięzców otrzymywali medale i nagrody. Tu również rozbijali piniatę pełną cukierków. Dla mniej sportowo nastawionych uczestników pikniku, przewidziany został kąciak plastyczny, w którym dzieci przemieniały się w kolorowe postacie z bajek. Malowały twarze, paznokcie, przygotowywały korony czy miecze. Przestrzeń Lego stworzona była, by uczyć się kreatywnego budowania z klocków.

Podczas pikniku nie zabrakło także wspólnej zabawy, głośnej muzyki, budowania kolorowego mostu, baniek, zwierzątek skręcanych z różnobarwnych balonów, słodczy, a także orzeźwiającej kurtyny wodnej. Dla wszystkich gości przygotowane były pieczone kiełbaski i pieczywo z grilla, popcorn, wata cukrowa oraz napoje chłodne i ciepłe.

To wszystko po to, by spędzić aktywnie czas ze swoimi dziećmi, aby uśmiech z ich twarzy nigdy nie zniknął. Mamy nadzieję, że Kolorowe Hocki-Klocki zagospodzą w corocznym repertuarze wydarzeń naszej fundacji.

Organizacja pikniku była ogromnym wyzwaniem szczególnie, że Fundacja Dzieciom Kolorowy Most istnieje dopiero od roku. Dlatego pragniemy podziękować wszystkim za zaangażowanie i pomoc w przygotowaniach Pikniku.

Szczególne podziękowania dla: Urzędu Miasta i Gminy Niepołomice i Burmistrza Romana Ptaka za udostępnienie terenu na piknik oraz wsparcie, dzięki któremu na imprezie było smacznie, kolorowo i chłodno, Referatu Promocji UMig Niepołomice, w szczególności dla Marty Makowskiej za nieocenioną pomoc w przygotowaniu i prowadzeniu Pikniku, Małopolskiego Centrum Słowa i Dźwięku oraz dla Zamku Królewskiego w Niepołomicach, dzięki którym mogliśmy wygodnie siedzieć na leżakach i w cieniu parasola, Biblioteki Publicznej w Niepołomicach im. Tadeusza Biernata za wypożyczenie stolików i krzesełek dziecięcych, na których dzieci mogły malować, zdobić i wycinać, Piekarni Iwona S.C. z Niepołomic za ufundowanie pieczywa do grilla, Firmy MUDUKO i Centrum Stomatologii Estetycznej i Ortodoncji Hestadent w Niepołomicach za ufundowanie nagród i upominków dla dzieci oraz (Hestadent) maszyny do popcornu i waty cukrowej, księdza Edwarda i Marka z parafii Matki Bożej Różańcowej na Jazach, za to, że zawsze z pełną gotowością nas wspierają, Szkoły Podstawowej Nr 2 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Niepołomicach za wypożyczenie sprzętu sportowego, dzięki któremu dzieci aktywnie spędzały czas, Centrum Kreatywności BRICKS4KIDZ Justyna Bogdańska-Wyszyńska, za kolorowe warsztaty z klocków Lego, wolontariuszom ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Niepołomicach za ich bezinteresowne zaangażowanie i pomoc podczas pikniku.

Naszą fundację tworzą całkowicie charytatywnie cudowni ludzie, dzięki którym niemożliwe staje się możliwe. To zarówno dorośli, jak i młodzież. Wszyscy pełni zapału, pomysłów i chęci. Mamy nadzieję, że wolontariat naszej fundacji będzie się rozrastał. Im więcej osób, które chcą pomagać tym więcej dobra możemy czynić.

MARTA HES I AGNIESZKA RZENNO

przedstawiciele zarządu Fundacji Dzieciom Kolorowy Most

Kolorowa nauka

Milena Woś, 14 lat

uczestnik warsztatów

Zdjęcia: Dom Kultury Siedlisko

Dobiegła końca pierwsza część projektu pn. Kolorowa nauka, w ramach której pod okiem fachowców zgłębialiśmy tajniki grafiki warsztatowej. Cały cykl rozpoczął się wycieczką do lasu, gdzie uczestnicy szukali inspiracji i wykonali szkice do swoich pierwszych prac. Był to świetny moment, aby dokładniej przyjrzeć się owadom, liściom, szyszkom i całemu otoczeniu. Jeszcze tego samego dnia odbyły się warsztaty z suchej igły w Domu Kultury Siedlisko.

Kolejną metodą grafiki warsztatowej, którą przedstawili nam dr Jan Bosak i Marta Wakuła-Mac był szablon. Z jego pomocą powstały piękne i unikalne prace w bardzo ciekawej kolorystyce. Monotypia

również okazała się wyjątkową techniką graficzną. Różni się ona od pozostałych metod przede wszystkim tym, że pozwala stworzyć tylko jedną oryginalną odbitkę.

Ostatnią techniką, jaką zaprezentowali nam pan Jan i pani Marta to linoryt. Jest to technika, w której matrycę wykonuje się z linoleum za pomocą dłuta. Odbitki można drukować na prasie wielokrotnie w różnych kolorach. I tym razem powsta-

ła cała masa pięknych i nietuzinkowych prac, a efekty zaskakiwały pozytywnie często i samych młodych artystów.

Teraz przed nami jeszcze druga część projektu, w ramach której będziemy drukować odbitki, zostanie zorganizowany wernisaż i wystawa prac oraz ręcznie wykonany kalendarz.

Projekt został dofinansowany ze środków gminy Niepołomice.

#WielkieSprzątanieZagórze

Sławomir Mikurda

OSP Zagórze

W sobotę 19 czerwca zorganizowaliśmy #WielkieSprzątanieZagórze. Była to rozszerzenie gminnej akcji: Posprzątamy nasze sołectwo. Pogoda nam sprzyjała aż za bardzo, słoneczne i bezchmurne niebo szybko spowodowało podniesienie temperatury do 35 stopni Celsjusza. Nie odstraszyło to jednak mieszkańców. Przyszło kilkadziesiąt osób. Wspólnie udało nam się uprzątnąć porzucone śmieci we wszystkich częściach i przysiółkach Zagórze.

Zebraлиśmy kilkanaście worków śmieci, a nasza mała ojczyzna znów stała się czystą, przyjazną, zieloną i naturalną przestrzenią. Na koniec pracy wszystkich zaprosiliśmy do wspólnego odpoczynku.

To kolejna w tym roku akcja zagórzeńskiej OSP, która oprócz działań ratowniczo-gaśniczych i szkoleniowych, stawia na działalność prospołeczną i proekologiczną, integrując lokalną społeczność. Już wkrótce kolejne tego typu wyzwania i atrakcje w Zagórze.

Młodzież zwiedza z seniorami

Anna Rogowicz

W dniu 17 czerwca uczestnicy 6 – 2 Hufca Pracy w Niepołomicach wspólnie z seniorami z Domu Pomocy Społecznej w Staniątkach oraz Klubu Seniora z Chobotu wzięli udział w wycieczce do Inwałdu i Wadowic zorganizowanej w ramach programu „Aktywizacja informatyczna i krajoznawcza seniorów i osób niepełnosprawnych” finansowanym ze środków Europejskiego Korpusu Solidarności.

Celem projektu prowadzonego wspólnie z Fundacją „Lepsze Niepołomice” jest zaktywizowanie seniorów i osób niepełnosprawnych przez uczestników hufca w zakresie nowoczesnych technologii i mobilności krajoznawczej. Tym razem uczestnicy zorganizowali wspólny wyjazd do Parków tematycznych w Inwałdzie oraz Wadowic. Młodzież w trakcie wyjazdu miała za zadanie pomagać seniorom w przejściu zaplanowanej wcześniej trasy oraz pokonywaniu trudności podczas zwiedzania. Wycieczka rozpoczęła się od spaceru po Ogrodzie Jana Pawła II. Dużą atrakcją dla wszystkich uczestników wycieczki było wyjście na wieżę widokową, z której podziwiano największy na świecie kwitnący obraz Papieża Polaka w otoczeniu Bazyliki św. Piotra w Watykanie i Bazyliki Ofiarowania NMP w Wadowicach. Kolejnym punktem zwiedzania był Park Miniatur, w którym mogliśmy zobaczyć aż 65 miniatur budowli z całego świata oraz Warownię z średniowieczną osadą i zamkiem. Na zakończenie wycieczki zwiedziliśmy Wadowice, gdzie młodzież zaprosiła seniorów na słynne papieskie kremówki. W trakcie tego wyjazdu młodzież pomagała seniorom oraz uczyła wykonywania zdjęć telefonami komórkowymi zbierając materiały do Kroniki Projektowej oraz tworząc fotorelację w mediach społecznościowych. Atmosfera podczas wycieczki była wspaniała, humory wszystkim dopisywały. Wspólny wyjazd był doskonałą okazją do nawiązania nowych kontaktów i integracji międzypokoleniowej oraz aktywnie spędzonym czasem.

Wycieczka do Krynicy

Anna Rogowicz

W dniu 28 czerwca uczestnicy 6 – 2 Hufca Pracy w Niepołomicach wzięli udział w wycieczce do Krynicy. To już ostatni punkt projektu „Aktywizacja informatyczna i krajoznawcza seniorów i osób niepełnosprawnych” finansowanego ze środków Europejskiego Korpusu Solidarności.

Celem projektu prowadzonego wspólnie z Fundacją „Lepsze Niepołomice” jest zaktywizowanie seniorów i osób niepełnosprawnych przez uczestników hufca w zakresie nowoczesnych technologii i mobilności krajoznawczej. Zwiedzanie rozpoczęło się od wyjazdu kolejką krzesiówką Słotwiny aby wędrować ponad kilometrową ścieżką w koronach drzew na Wieżę Widokową. Z prawie 50 metrowej drewnianej wieży wszyscy mieli okazję podziwiać przepiękną panoramę Beskidu Sądeckiego. Kolejnym punktem programu był spacer deptakiem w centrum Krynicy Zdroju – perły polskich uzdrowisk, gdzie podziwiać można najpiękniejsze XIX-wieczne drewniane budowle. Na zakończenie wszyscy udali się do budynku Pijalni Głównej, aby degustować naturalne wody lecznicze takie jak: Jan, Słotwinka, Tadeusz, Zuber oraz Zdrój Główny – Krynica. Podczas całego wyjazdu młodzież dzielnie pomagała seniorom w pokonywaniu niełatwych tras turystycznych, zabawiając rozmową oraz wspólnie wykonując pamiątkowe zdjęcia do kroniki projektowej. Wszyscy żalowali, że jest to ostatni wyjazd z programu. Mamy jednak nadzieję, że wspólne międzypokoleniowe przyjaźnie, jakie nawiązały się podczas trwania całego projektu będą rozwijały się nadal.

Finał Ogólnopolskiego Konkursu Papieskiego

Z materiałów prasowych organizatorów

27 czerwca na błoniach w Starym Sączu podsumowano i wręczono nagrody laureatom XXI Ogólnopolskiego Konkursu Papieskiego. Wyróżnienie w tym konkursie otrzymał również wychowanek niepołomickiego OHP Kacper Piepiora, za swoją pracę plastyczną „Prosto do celu”.

Prowadząca imprezę finałową Jolanta Zacny – komendant Hufca Pracy w Wadowicach, inicjatorka Konkursów Papieskich, stwierdziła, że imponująca ilość prac zaskoczyła organizatorów, ale jednocześnie bardzo uradowała. Dziękowała serdecznie młodym artystom, ich rodzicom i opiekunom, zaznaczając również ogromne wsparcie ze strony patronów i sponsorów konkursu, to dzięki ich hojności i szczodrości przedsięwzięcie rozwija się i przetrwało przez 21 lat.

– Pomimo pandemii, udało się zorganizować uroczyste wręczenie nagród w plenerowym otoczeniu, przy Ołtarzu Papieskim na starsądeckich błoniach papieskich. Laureaci bardzo przeżywali fakt możliwości osobistego odebrania nagród, nie kryli swojego wzruszenia – zauważył Wojewódzki Komendant OHP Jan Hućko.

Na starsądeckich błoniach można było przez kilka najbliższych dni podziwiać wystawę prezentującą nadesłane i nagrodzone prace. Po zakończonym podsumowaniu konkursu dla wszystkich zainteresowanych odbył się koncert młodego rapera Arkadio.

Złot młodzieży OHP

Z materiałów prasowych OHP

W ramach realizacji projektu Mecenat Małopolski małopolska młodzież Ochotniczych Hufców Pracy wspólnie ze Związkiem Harcerstwa Polskiego zorganizowała w dniach 26-27 czerwca 2021 r. zlot. W inicjatywie wzięło udział prawie 200 osób. Głównym punktem wydarzenia był bieg patrolowy „W poszukiwaniu pierścienia Św. Kingi”.

Zlot rozpoczął się w sobotę rano. Drużyny uczestników OHP składały się z pięciosobowych grup oraz wychowawców. Ich pierwszym zadaniem była budowa obozu składającego się z namiotów oraz tablic informacyjnych związanych z patronem danej grupy. Małopolską OHP reprezentowało 15 grup (pod patronatami m.in. św. Jana Pawła II, św. Małgorzaty, św. Kingi, św. Mikołaja, Kościuszki, Smoka Wawelskiego).

Po zakwaterowaniu oraz zbudowaniu obozowisk uczestnicy zameldowali się na apelu. Odprawę rozpoczął komandor ZHP, sprawdzając listę obecności oraz gotowość uczestnictwa w biegu patrolowym „W poszukiwaniu pierścienia św. Kingi”. Bieg polegał na odwiedzeniu 10 stacji. Na każdym punkcie drużyna/patrol otrzymywała fragment puzzla, które to po złożeniu w całość, dawały pierścień. Zdecydowanej większości drużyn to się udało. Po atrakcjach młodzież odmeldowała się do swoich namiotów. Dyskusjom i śmiechom nie było końca. Najwytrwalsze „namioty” ucichły grubo po północy.

Niedzielną poranną uczestnicy rozpoczęli śniadaniem. Następnie nastąpiło podsumowanie wyników biegu terenowego. W ramach organizacji zlotu młodzieży na Ołtarzu Papieskim odprawiona została Msza Św. podsumowująca XXI Ogólnopolski Konkurs Papieski. Po niej odbył się koncert rapera Arkadio. Na zakończenie dla wszystkich uczestników zaserwowana była wspaniała, wojskowa grochówka.

„Poszukiwanie pierścienia św. Kingi” realizowany jest z dotacji budżetu Województwa Małopolskiego w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w 2021 r. pn. „Mecenat Małopolski – I edycja”.

Otwarcie wystawy

Rodzina Mazurów, życie wpisane w historię Niepołomic

26 czerwca w Bibliotece Publicznej w Niepołomicach i Laboratorium Aktywności Społecznej odbył się wernisaż otwierający wystawę pt. *Rodzina Mazurów, życie wpisane w historię Niepołomic*. To już kolejna wystawa z cyklu *Rodziny Niepołomiczkie*, która została przygotowana przez naszą bibliotekę. Po rodzinach Wimmerów, Ślusarczyków i Pieczonków mamy okazję poznać historię wywodzącej się z Woli Batorskiej rodziny Mazurów. Wystawa przedstawia sylwetki Stanisława Mazura, jego dzieci: Franciszka, Wojciecha, Katarzyny, Piotra i Jana oraz licznych wnuków i prawnuków. Prezentowane fotografie i dokumenty udostępnił potomkowie Stanisława, a cała wystawa powstała dzięki pomocy i zaangażowaniu jego prawnuka – Jana Mazura, który szczególnie pielęgnuje pamięć o rodzinie.

W sobotnie popołudnie w Bibliotece Publicznej w Niepołomicach oraz w Laboratorium Aktywności Społecznej gościliśmy grupę ponad 30 osób: członków i przyjaciół rodziny Mazurów oraz pasjonatów naszej lokalnej historii. Gości powitali Joanna Lebiest – dyrektor biblioteki oraz Jan Mazur – inicjator wydarzenia, przedstawiciel rodziny.

Pan Jan podkreślił, jak ważne jest poznawanie historii własnej rodziny, bo dzięki temu buduje się poczucie przynależności do niej oraz poznaje się swoje „korzenie”, co jest szczególnie ważne dla młodego pokolenia.

Oglądając wystawę i czytając historię rodziny Mazurów można powiedzieć, że to historia podobna do historii wielu rodzin, nie tylko niepołomiczkie.

Opowieść rodzinna rozpoczyna się w połowie XIX wieku, od Stanisława Mazura i jego żony Anny. Byli oni mieszkańcami wsi Wola Batorska, gdzie wychowywały się ich dzieci – Franciszek, Wojciech, Katarzyna, Piotr i Jan. Stanisław utrzymywał się z pracy we własnym gospodarstwie oraz z rękodzielnictwa, którego nauczył go ojciec – Walenty. Wyrabiane przez siebie kosze, beczki i inne przedmioty gospodarstwa domowego sprzedawał na jarmarku

w Niepołomicach. Swoje umiejętności przekazywał dzieciom. Ciężka praca na gospodarstwie, która zaczynała się wcześniej rano, a kończyła późnym wieczorem, trudy związane z codziennym życiem sprawiły, że dzieci Stanisława z łatwością radziły sobie później w dorosłym życiu, pracując i wychowując swoje dzieci.

Historia rodziny Mazurów wpisała się w historię Woli Batorskiej i Niepołomic. I chociaż prawnukowie Stanisława rozproszyli się po bliższych i dalszych zakątkach kraju, to większa część rodziny nadal mieszka w naszej gminie. Na wernisażu spotkali się potomko-

wie Stanisława Mazura wywodzący się z różnych „gałęzi” drzewa genealogicznego, dla niektórych była to okazja do bliższego poznania się i nawiązania relacji rodzinnych. W otwarciu wystawy uczestniczyła również 92-letnia Janina Mleko – córka Jana Mazura (najmłodszego syna Stanisława).

Serdecznie zapraszamy na wystawę *Rodzina Mazurów, życie wpisane w historię Niepołomic*, którą można oglądać do końca sierpnia w godzinach pracy Biblioteki i LAS-u.

AGNIESZKA GRAB

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

Spotkanie autorskie z Renatą Piątkowską

Anna Urbanek

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

22 czerwca 2021 roku, po około 15 miesiącach przerwy mogliśmy gościć w Bibliotece Publicznej w Niepołomicach oraz w Filii w Staniątkach Renatę Piątkowską – znaną i lubianą autorkę ponad 50 książek dla dzieci i młodzieży, laureatkę wielu nagród literackich, w tym jednego z najważniejszych odznaczeń, bo przyznanego tylko przez dzieci – Orderu Uśmiechu. W spotkaniach uczestniczyli uczniowie: z VII klasy Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki, z klas VI Szkoły Podstawowej Nr 2 im. Kazimierza Wielkiego w Niepołomicach oraz z klas III ze Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Staniątkach.

Pisarka przybliżyła wszystkim wyjątkową postać, której losy opisała w swojej książce *Która to Malala?*. Jej bohaterka – Malala Yousafzai, to pakistańska dziewczyna, uhonorowana już jako nastolatka licznymi nagrodami za swoje zasługi na rzecz walki o prawa dzieci do nauki, a szczególnie o prawa dziewcząt do edukacji, wolności i decydowania o własnym losie. Ukoronowaniem była przyznana jej w 2014 roku Pokojowa Nagroda Nobla. Tym samym Malala została najmłodszą w historii laureatką tej nagrody.

Uczniowie z uwagą wysłuchali oryginalnych fragmentów bloga w wykonaniu

zawodowej lektorki książek – Malwiny Kożurno. To na nim Malala pod pseudonimem Gul Makai opisywała codzienność w dolinie Swat pod rządami talibów, co niemal przyplącała życiem. Zamach w 2012 roku wbrew oczekiwaniom talibów pozwolił tylko bardziej wybrzmieć postulatowi Malali, które teraz usłyszał cały świat. Jej słowa wypowiedziane na forum ONZ powtarzane są w różnych zakątkach świata: *Weźmy nasze książki i pióra. To najpotężniejsza broń. Jedno dziecko, jeden nauczyciel, jedna książka i jedno pióro mogą zmienić świat.*

Opowieść o życiu Malali stała się pretekstem do poruszenia wielu ważnych tematów, takich jak sytuacja młodych kobiet w Pakistanie oraz brak dostępu do edukacji dzieci (szczególnie dziewcząt). Autorka zwróciła uwagę na ogromne znaczenie środowiska, w jakim się wychowujemy i wsparcia, jakie dostajemy od bliskich. Dla Malali takim właśnie wsparciem byli rodzice, a zwłaszcza jej tata – poeta i nauczyciel – Ziauddin Yousafzai.

Już w dniu narodzin córki wiedział to, o czym my możemy dziś czytać i słuchać – że Malala dokona rzeczy niezwykłych.

Młodzi ludzie z ogromnym zainteresowaniem, a nawet zdumieniem wsłuchiwali się w opowiedziane przez Renatę

Piątkowską losy Malali. Jej heroizm i poświęcenie wzbudził ich szczery podziw. Autorka odpowiedziała na liczne pytania młodzieży zainteresowanej zarówno obecnym życiem Malali oraz jej rodziny, jak i tajemnicami powstawania książki. Mieli okazję przekonać się, jaki ogrom pracy wykonała pisarka, aby zdobyć potrzebne materiały do napisania tej opowieści. Pani Renata opowiedziała o perypetiach związanych z poszukiwaniem pakistańskich baśni. Dzięki opowieściom usłyszanym od pakistańskiego ambasadora, nie zabrakło ich w książce. Uczniowie zwrócili również uwagę na wspaniałe ilustracje Macieja Szymanowicza.

Malala już jako niespełna kilkuletnia dziewczynka, stawała u boku taty na mównicy. Dziś przemawia już jako 24 letnia, młoda kobieta inspirując innych do działania na rzecz praw kobiet i dzieci. Wraz z rodziną mieszka i uczy się w Birmingham. Rokrocznie otrzymuje tysiące zaproszeń na różne uroczystości, powstają szkoły, parki czy place jej imienia. Wraz z tatą prowadzi fundację Malala Found, pomagającą finansować naukę dzieci, które nie mają szans na edukację. W uznaniu za swoje zasługi została odznaczona w Polsce Orderem Uśmiechu.

Śledząc zapisane na kartach książki losy pakistańskiej bohaterki, chyba nikt z uczestników spotkania nie wątpi w to, że jeszcze nie raz usłyszymy o Malali Yousafzai.

Biblioteka zaprasza na wakacje – „Mali podróżnicy w świecie zwierząt”

Małgorzata Turecka, Anna Urbanek

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

Drodzy czytelnicy z wielką przyjemnością wracamy do wakacyjnych spotkań z dziećmi. Tym razem chcemy zabrać Was w różne zakątki świata w poszukiwaniu niezwykłych stworzeń. Gdzie dotrzemy i czego się dowiemy na zajęciach, niech pozostanie niespodzianką. Na pewno poznacie wiele ciekawostek o zwierzętach – tych współczesnych i tych żyjących dawno temu. Przekonacie się jak są różnorodne i jak inspirują świat nauki, sztuki czy literatury.

Poniedziałki: 2.08. i 9.08. Teatrzyk Błaznany Bębnek
godz. 14.00 – 14.45 – spektakl pt.: *Ważniak w tarapatkach*

godz. 14.00 – 14.45 – spektakl pt.: *Asterix ratuje Obelixa*

Wtorki: 3.08. i 10.08. – Szare, białe i pstrokate...

godz. 13.00 – 14.00 dzieci młodsze 5-6 lat

godz. 14.30 – 15.30 dzieci starsze 7-9 lat

Środy: 4.08 i 11.08 – Zwierzęce ślady w historii, w sztuce i w literaturze

godz. 13.00 – 14.00 dzieci młodsze 5-6 lat

godz. 14.30 – 15.30 dzieci starsze 7-9 lat

Czwartki: 5.08 i 12.08 – Zaskakujące i inspirujące – czego nie wiecie o świecie zwierząt

godz. 13.00 – 14.00 dzieci młodsze 5-6 lat

godz. 14.30 – 15.30 dzieci starsze 7-9 lat

Piątki: 6.08. i 13.08. – Robotyka – budowanie i programowanie mini robotów

godz. 13.00 – 14.00 dzieci młodsze 5-6 lat

godz. 14.30 – 15.30 dzieci starsze 7-9 lat

Zapisy dzieci na zajęcia osobiście od 12 lipca w Bibliotece Publicznej w Niepołomicach, w Galerii Książki dla Młodych. Ilość miejsc ograniczona.

Serdecznie zapraszamy.

Świat komiksów

Waldemar Stelmach

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

Żyjemy w świecie obrazkowym. Popularne są media, gdzie króluje krótki przekaz wizualny. Platformy takie jak YouTube, Instagram czy TikTok bazują głównie na obrazie, który ma w łatwy sposób trafić do nas i wzbudzać różne emocje. Zmiany te nie ominęły również sfery kultury. Graffiti, plakat, sztuka uliczna czy reklamy są już od dawna uznawane jako przejaw kultury masowej i co więcej, sztuki. Wśród nich w ostatnich latach ogromną popularność zyskał komiks.

Gdzie odnajdziemy komiksy? W wysokobudżetowych hollywoodzkich produkcjach filmowych, opowiadających historię o super bohaterach, tj. Batman, Iron Man, Wonder Woman czy Liga Sprawiedliwości. Budowane są całe wioski tematyczne, inspirowane bohaterami komiksów. Dobrym przykładem jest Park Asterix w pobliżu Paryża, a w Polsce Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie. W Belgii odnajdziemy wielkoskalowe murale komiksowe, rozsiane po centrach miast, a w samej Brukseli już od ponad 30 lat istnieje Muzeum Komiksu. Nie wspominając o japońskiej mandze, która popularna była w naszym kraju dzięki Pokémonom, Czarodziejce z Księżyca i serii *Dragon Ball*. W Polsce natomiast w ostatnich miesiącach popularność zyskała animacja *Kajko i Kokosz*,

a sama *Szkoła Latania* jest przecież lekturą szkolną.

Skąd taka popularność komiksów? Przede wszystkim to wspaniałe połączenie słowa i obrazu. Piękne rysunki przy pomocy kadrów, gestów i emocji, opowiadają wspaniałe historie. Już od najmłodszych lat dzieci zaczytują się w przygodach Asteriksa, Tytusa, Romka i A'Tomka czy Lucky Luke'a. Powstają komiksy dedykowane głównie dla dziewczynek, jak rozchwytywane serie *Sisters* czy *Pamiętniki Wisienki*. Można odnaleźć pozycje pogłębiające wiedzę, jak *Naukokomiksy* czy

Dinozaury w Komiksie. To doskonała możliwość dla rodziców dzieci, które nie potrafią skupić się na czytaniu książek. Wiele z nich z łatwością i w wielkich ilościach pochłania komiksy. To również rozrywka dla dorosłych, gdzie poruszane są problemy współczesnego świata.

Jest w naszym mieście miejsce, w którym można się zarazić komiksowym bakcylem. W Mediatece niepołomickiej Biblioteki można wypożyczyć już ponad 600 komiksów. Odnaleźć można historie ze świata Marvela, komiksy przygodowe, historyczne czy klasyczne. Na dzieci czekają znane komiksowe postaci: Smerfy, Sisters, Asteriks, Kajko i Kokosz i niezwykle popularny Kaczor Donald. Zachęcam do odkrycia świata komiksów.

Wypożyczalnia gier planszowych

Waldemar Stelmach

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

Od kilku lat gry planszowe cieszą się rosnącą popularnością. Świadczą o tym rekordy zbiorów na akcjach crowdfundingowych, powstające coraz to nowe kluby „gier bez prądu” czy rekordy sprzedażowe wydawnictw. Moda na granie nie omija również Niepołomic. W bibliotece spotykamy się raz w miesiącu w ramach Wieczorów z Planszówkami, by do późnych godzin nocnych zagrywać się w ulubione tytuły.

W bibliotecznej Mediatece znajduje się pokaźny zbiór planszówek, które do tej pory można było zagrać na miejscu, bądź na wspomnianych Wieczorach z Planszówkami. Od lipca oferujemy również możliwość wypożyczania gier planszowych do Waszych domów. Wystarczy mieć konto czytelnika biblioteki, przyjść do Me-

diatki i można w domowym zaciszu wypróbować planszówki z naszych zasobów.

Gry planszowe wypożyczamy:

- nieodpłatnie,

- maksymalnie dwie pozycje,
- na okres 14 dni,
- osobom powyżej 16 roku życia.

Zachęcamy do wypożyczenia gier z Mediateki oraz darowania zalegających i nieużywanych planszówek, tak by inni mogli się nimi cieszyć.

Audiobooki dla dzieci w niepołomickiej bibliotece

Obcowanie z tradycyjną formą książki to przygoda już od najmłodszych lat. Najpierw te najbardziej kolorowe, kartonowe książeczki trudne do zniszczenia dla małych rączek, potem pięknie ilustrowane z coraz większą ilością tekstu. Wyjątkowy zapach książki i szelest jej kartek staje się z czasem dla wielu z nas niezastąpiony.

W naszą codzienność coraz częściej wkraczają nowe technologie, a powszechny dostęp do Internetu czy wzrost liczby użytkowników smartfonów przyczynił się do rozpowszechnienia jeszcze innej formy książki, jaką jest audiobook.

Pomimo tego że tradycja książki mówionej w Polsce sięga połowy lat 30. XX wieku, kiedy to firma płytowa Orpheon nagrała bajki Adama Mickiewicza, to dopiero Biblioteka Akustyczna w 2008 r. nagrała pierwsze 31 audiobooków w znanych nam dzisiaj formatach, stając się tym samym pionierem na rynku polskim w tej branży. Nagrania na płytach gramofonowych czy kasetach magneto-fonowych odeszły w zapomnienie, stając się już tylko gratką dla kolekcjonerów.

Z roku na rok zwolenników audiobooków przybywa, szczególnie wśród młodszych odbiorców, ale przekonują się do nich również „tradycjonałści”. Kiedyś będąc głównie alternatywą dla książek brajlowskich, dziś są wygod-

ną alternatywą dla każdego, kto lubi otaczać się literaturą. Doskonale się sprawdzą podczas długich podróży, domowych porządków czy uprawiania sportu. Natomiast dla tych, którzy nie lubią czytać, to jeden ze sposobów na kontakt z literaturą.

Nasza Biblioteka w Niepołomicach oraz filie w Staniątkach, Podłężu, Woli Batorskiej oraz Zabierzowie Bocheńskim, posiada w swoich zbiorach sporą kolekcję audiobooków. Jak się jednak okazuje nie wszyscy wiedzą, że ich pożądaną część (bo już ponad 500 w samej Galerii Książki dla Młodych w Niepołomicach) stanowią audiobooki dla dzieci. Z pewnością każdy odnajdzie w nich coś dla siebie, zarówno mali miłośnicy bajek, jak i fani powieści przygodowych czy miłośnicy literatury fantasy. Nie brakuje również powieści obyczajowych, lektur, ciekawscy świata również będą mieli w czym wybierać. Dla ułatwienia poszukiwań, stworzyliśmy również kilka kolekcji, które możecie odnaleźć na naszej stronie internetowej.

Wśród naszych najmłodszych czytelników hitami są bajki muzyczne, poezja dziecięca, krótkie opowiadania dla przedszkolaków m.in. Renaty Piątkowskiej, seria o Panu Kuleczce i Wesołym Ryjku Wojciecha Widłaka, przygody Fenka, kolorowego słonia Elmera czy perypetie Findusa i Pettsona. Nieco

 BIBLIOTEKA
PUBLICZNA W NIEPOŁOMICACH
IM. TADEUSZA BIERNATA

starsi chętnie sięgają po serię o podróżach rodziny Mazurskich, *Szkołę magicznych zwierząt* czy *Kroniki Archeo*. Chłopcy wybierają *Dzienniki Cwaniaczka*, a dziewczynki *Emi i Tajny Klub Superdziewczyn*. Miłośnicy fantastyki zasluchują się w cyklu o Harrym Potterze, *Spirit Animals* czy *Baśnioborze* Brandona Mulla. Jeśli chcecie zapoznać dzieci z klasyką literatury znajdziecie u nas np. audiobooki o przygodach Sherlocka Holmesa w odpowiednim dla nich wydaniu.

Bestsellerami cieszącymi się wciąż niesłabnącą popularnością są audiobooki Wydawnictwa Jung-Off-Ska, dzięki którym dzieci będą mogły poznać twórczość Astrid Lindgren, Ericha Kästnera czy Hugh Loftinga w bezkonkurencyjnym wykonaniu Edyty Jungowskiej i Piotra Fronczewskiego. Te i wiele innych literackich pozycji w wersji audio czeka na Was w Bibliotece. Nie bójmy się więc po nie sięgać, audiobooki nie stłumią w naszych dzieciach pasji do czytania, jeśli wykorzystamy z głową ich potencjał. Pamiętajmy, że to również świetny sposób na kształtowanie dziecięcej wyobraźni i wrażliwości, angażujący w nieco inny, nowy sposób, młodego czytelnika. Tym razem będzie on miał okazję zetknąć się nie z obrazem, ale z dźwiękiem. Nic nie zastąpi głosu mamy czy taty i wspólnego czytania, ale są chwile, gdy właśnie audiobooki są niezastąpione. Wtedy zamiast kolejnej bajki w telewizji, gry na komputerze czy zabawy smartfonem, włączmy audiobooka.

Czy uwielbiacie książki Grzegorza Kasdepke, Ricka Riordana, Joanny Olech, czy twórczość Jana Brzechwy, zaryzykujcie, by poznać je na nowo w interpretacji znanych i lubianych aktorów.

ANNA URBANEK

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

Międzynarodowy Dzień Bez Toreb Foliowych

W czerwcu dobiegł końca cykl warsztatów zero-waste Nie marnuję – redukuje!, którego organizatorem była Biblioteka Publiczna w Niepołomicach oraz Laboratorium Aktywności Społecznej. Mamy jednak świadomość, że dobre nawyki wymagają utrwalenia. Dlatego z okazji przypadającego na 3 lipca święta, jakim jest Międzynarodowy Dzień Bez Toreb Foliowych, przedstawiamy kilka rozwiązań, które pomogą ograniczyć zużycie jednorazowych opakowań na co dzień

Warsztaty Nie marnuję – redukuje!

Projekt Nie marnuję – redukuje! to cykl pięciu rodzinnych warsztatów, których celem było poszerzenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, ekologii oraz koncepcji zero-waste. Pierwsze zajęcia odbyły się 12 października 2020 roku. Uczestnicy nauczyli się, jak ze starych firan mogą samodzielnie uszyć i udekorować oryginalne torby na zakupy.

W czasie kolejnego spotkania daliśmy drugie życie użytym naczyniom kuchennym i zmieniliśmy je w kolorowe, fantazyjnie pomalowane donice na kwiaty. Trzecie warsztaty były bardzo smakowite – tym razem przekonaliśmy się, że do przygotowania pysznych potraw wcale nie potrzeba składników pochodzących z odległych krajów. Stoły ugięły się pod ciężarem wegetariańskich przysmaków, przygotowanych z lokalnych, sezonowych warzyw i owoców.

Czwarte zajęcia upłynęły pod znakiem rodzinnego majsterkowania. Uczestnicy nauczyli się, jak krok po kroku samodzielnie zbudować domki dla owadów. Umieszczając je w swoim ogrodzie możemy przeciwdziałać niszczeniu naturalnej bioróżnorodności.

Zwieńczeniem projektu były ostatnie warsztaty, które odbyły się 25 czerwca bieżącego roku. W czasie spotkania dowiedzieliśmy się, jak wykonać małe, domowe kompostowniki. Uzyskaliśmy też garść praktycznych porad, jak z nich korzystać. Biorąc pod uwagę fakt, że społeczeństwa krajów rozwiniętych marnują obecnie co piątą zakupioną torbę z żywnością, był to temat szczególnie istotny. Domowe kompostowniki dają nam możliwość powtórnego wykorzystania bioodpadów.

Choć trwająca pandemia nie ułatwiała zadania (niejednokrotnie byliśmy zmuszeni do przełożenia terminu zajęć), jednak projekt zakończył się sukcesem. Szczególnie cieszy obecność i zaangażowanie najmłodszych. Przecież to od ich nawyków i decyzji zależy przyszłość naszej planety.

Cykl warsztatów Nie marnuję – redukuje! został zrealizowany ze środków Fundacji ORLEN.

Międzynarodowy Dzień Bez Toreb Foliowych

By nowe umiejętności miały szansę zmienić się w nawyk, należy je pielęgnować. Międzynarodowy Dzień Bez Toreb Foliowych to doskonała okazja, by utrwalić wiedzę zdobytą w czasie warsztatów.

Zastanawialiście się kiedyś ile jednorazowych opakowań z reguły wykorzystujemy każdego dnia? Wielu z nas używa torebek foliowych już od rana, przygotowując drugie śniadanie do pracy lub szkoły dla siebie i bliskich. Zazwyczaj kilka razy w tygodniu robimy też zakupy spożywcze. Zaopatrujemy się w świeże warzywa, owoce i pieczywo. Towary te umieszczamy w osobnych foliowych workach. Natomiast przy kasie często pakujemy wszystko do jednorazowych toreb.

Można zauważyć, że świadomość konsumentów dotycząca konieczności dbania o środowisko wzrasta. Wielu z nich wprowadza zmiany w swoich decyzjach

zakupowych, które mają na celu ograniczenie ilości powstających odpadów. Jednak przynajmniej część wspomnianych powyżej nawyków nadal nas dotyczy.

Jak możemy ograniczyć zużycie toreb foliowych?

1. Bawełniane lub papierowe torby na zakupy

Noszenie ze sobą własnych, bawełnianych toreb na zakupy to rozwiązanie, które jest nie tylko przyjazne dla środowiska, ale pozwala także zaoszczędzić pieniądze. Foliowe torby na zakupy, o które prosimy przy kasie są obecnie dodatkowo płatne. Wiele sklepów decyduje się wprawdzie na wprowadzenie alternatywy w postaci toreb papierowych. Te jednak są zazwyczaj znacznie droższe.

Warto zaznaczyć, że bawełnianych toreb na zakupy często wcale nie musimy kupować samodzielnie. Obecnie wiele firm daje je klientom w prezencie zamiast plastikowych długopisów czy breloczków.

2. Siatki i worki bawełniane na warzywa, owoce, pieczywo i produkty sypkie

Kupując na wagę orzechy, bakalie, warzywa i owoce oraz pieczywo za każdym razem wykorzystujemy przynajmniej kilka foliowych toreb. Doskonałą alternatywą dla jednorazowych opakowań będą siatki i worki z bawełny organicznej, która jest przystosowana do kontaktu z żywnością i bezpieczna dla zdrowia.

Siatki sprawdzą się zwłaszcza wtedy, gdy zaopatrujemy się w warzywa i owoce. Ich zawartość pozostaje widoczna, co stanowi zaletę szczególnie w czasie zakupów w większych marketach, w których klient samodzielnie pakuje i waży artykuły. Dzięki temu kasjer nie musi otwierać opakowania, aby sprawdzić jakie produkty znajdują się w środku.

Natomiast worki bawełniane będą dobrym wyborem, kiedy kupujemy pieczywo lub artykuły sypkie – np. bakalie lub orzechy. Zarówno jeden, jak i drugi

rodzaj opakowań wielokrotnego użytku jest z reguły wyposażony w praktyczny ściągacz, który pozwala bezpiecznie przetransportować zakupione produkty do domu. Worki i siatki z bawełny mogą być prane w temperaturze 30 stopni Celsjusza.

3. Woskowijki i silikonowe saszetki na żywność

Zużycie folii aluminiowej i jednorazowych woreczków śniadaniowych można ograniczyć zastępując je woskowijkami lub silikonowymi saszetkami na żywność. Woskowijki to ekologiczne, wielorazowe opakowania na żywność, które powstają na bazie tkaniny bawełnianej. Swoją nazwę zawdzięczają żywicy drzewnej i woskowi pszczelemu, którymi są wzbogacone. Te dodatki wykazują właściwości antyseptyczne i antybakteryjne.

W takie opakowanie wielokrotnego użytku można zawinąć drugie śniadanie, np. kanapkę, warzywa lub owoce i zabrać je ze sobą do pracy lub szkoły. Alternatywne rozwiązanie stanowią silikonowe saszetki na żywność. Zaletą torebek jest szczelne zamknięcie oraz odporność na zarówno niskie, jak i wysokie temperatury. Z powodzeniem można w nich zamrażać produkty spożywcze lub odgrzewać w mikrofalce.

Szeroki wybór wspomnianych powyżej produktów można znaleźć w internetowych sklepach i drogeriach, które oferują artykuły ekologiczne, wegańskie i zero-waste. Jednak wcale nie trzeba ich kupować. Większość z nich można z łatwością wykonać samodzielnie.

MAGDALENA KRAWCZYK

Laboratorium Aktywności Społecznej

Gra o Niepołomicach coraz bliżej

Bartłomiej Gogola

Grupa młodzieży z ziemi niepołomiczkiej w ramach projektu Niepołomiczka Planszówka 2021 realizowanego przez Fundację Cor Meum przygotowuje grę planszową, której głównym tematem są Niepołomice i okolice. Gra ma charakter ekonomiczno-wojenny, a scenariusz umiejscowiony jest w średniowieczu, jednak szczegółów na razie nie zdradzamy, bo już wkrótce każdy chętny będzie mógł zapoznać się z grą i spróbować w nią zagrać.

Co bardzo cieszy, jest to autorski projekt młodych ludzi, którzy najpierw zagłębiali się w metodykę opracowania planszówek, zbierali informacje o „małej ojczyźnie”, poznawali historię średniowiecza, a potem opracowali grę. Jest to wynik pracy warsztatowej, prowadzonej od kilku miesięcy.

Jak na razie, z grą mogli zapoznać się goście z Limanowej – grupa tamtejszej młodzieży, która zwiedzała Niepołomice, a z młodzieżą niepołomiczką spotkała się w Izbie Regionalnej dzięki uprzejmości władz miasta.

Każdy, kto będzie chciał zagrać w grę, poznać jej zasady i scenariusz, będzie miał taką możliwość już 16 lipca w Parku Miejskim od godziny 16.00 – wtedy zaplanowany jest happening promujący grę. Autorzy gry zademonstrują wyniki swej pracy i w razie potrzeby postępują pomocą.

Relacja z prac nad powstawaniem gry dostępna jest na stronie internetowej Fundacji Cor Meum – www.cormeum.org.pl oraz na <https://www.facebook.com/fundacja.cormeum>.

Projekt Niepołomiczka Planszówka 2021 jest finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności oraz Polską Fundację Dzieci i Młodzieży.

Ponad 10 litrów krwi

Joanna Kocot

10 l 350 ml krwi zebrano w Niepołomicach przy okazji wizyty mobilnego punktu poboru.

Poluzowanie obostrzeń pandemicznych pozwoliło na zorganizowanie pierwszej w tym roku zbiórki krwi w gminie Niepołomice. Wszystko zostało zorganizowane tak, by również pod kątem koronawirusa, akcja była bezpieczna dla uczestników. Autobus do poboru krwi zatrzymał się na parkingu przy ul. Zamkowej 5, tuż przy parku. Czekał na wszystkich, którzy chcieliby podzielić się tym cennym płynem. Zgłosiły się 23 osoby chętne. Serdecznie dziękujemy w imieniu wszystkich potrzebujących.

KPH po walnym zgromadzeniu

Wojciech Wróblewski

W ostatnią sobotę 26 czerwca odbyło się Walne Zgromadzenie Koła Przyjaciół Harcerstwa Stowarzyszenia byłych Instruktorów Wychowanków i Sympatyków Szczepu Puszcza.

Stowarzyszenie działa od 26 lat zarządzając ośrodkiem harcerskim oraz wspierając działalność Szczepu Puszcza. Zgromadzeni przyjęli sprawozdanie ustępujących władz, którym udzieliłi absolutorium, dyskutowali nad programem działań w kolejnych trzech latach i wybrali zarząd oraz komisję rewizyjną XIII kadencji.

W skład zarządu weszli: Wojciech Wróblewski – prezes, Ewa Rychtarczyk – wiceprezes d/s programowych, Piotr Nescieruk – wiceprezes d/s gospodarczych, Izabella Hytroś – sekretarz, Dorota Zielonka, Agata Kalinowska-Dziadur, Halina Hofmann, Paulina Szelerewicz-Gładysz, Mariusz Kluzik, Zbigniew Dyjach, Dariusz Gancarczyk. Komisja Rewizyjna: Jakub Paluch – przewodniczący, Zygmunta Rabecki, Paweł Miro.

Sprawozdanie z działalności zarządu przeczytać można na stronie: szczep-puszcza.pl

Obowiązkowe deklaracje do CEEB

Drodzy Mieszkańcy!

Od 1 lipca 2021 wchodzi w życie obowiązek składania deklaracji do CENTRALNEJ EWIDENCJI EMISYJNOŚCI BUDYNKÓW (CEEB). Deklaracja dotyczy źródeł ciepła i spalania paliw w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych, a obowiązek jej złożenia spoczywa na właścicielach oraz zarządcach tych budynków. Najszybszą i najwygodniejszą formą jej złożenia będzie drogą elektroniczną. Istnieje również możliwość złożenia dokumentu w formie papierowej w UMiG w Niepołomicach, dla tych, którzy chcieliby skorzystać z tej możliwości drukujemy dalej formularze. Wystarczy wyjąć je z gazety, wypełnić i dostarczyć na Dziennik podawczy Urzędu Miasta i Gminy w Niepołomicach. Na wysłanie deklaracji obywatele będą mieli 12 miesięcy od wejścia w życie obowiązku, czyli do 1 lipca 2022 r. W przypadku nowych obiektów obowiązujący termin to 14 dni od uruchomienia nowego źródła ciepła. Właściciel domu powinien zgłosić wszystkie źródła ogrzewania, które znajdują się w jego budynku. Dotyczy to również źródeł ciepła znajdujących się w budynkach rekreacyjnych i wykorzystywanych tylko sezonowo np. kóz.

Celem stworzenia CEEB jest poprawa jakości powietrza. Baza będzie istotnym narzędziem, dzięki któremu możliwe będzie ukierunkowanie działań i efektywniejsza realizacja polityki niskoemisyjnej zarówno w samorządach, jak i organach administracji państwowej.

Złożenie ankiety inwentaryzacyjnej, które dostarczaliśmy do Państwa wraz z decyzjami podatkowymi i zmianami opłat śmieciowych nie jest tożsame ze złożeniem deklaracji do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Jednocześnie przypominamy, że informacje o klasie kotłów węglowych znajdują Państwo na ich tabliczkach znamionowych lub w instrukcjach obsługi. Jeśli nie widnieją na nich informacje o zgodności z normą PN-EN 303-5:2012 kocioł uznawany jest za bezklasowy.

Regulacje dotyczące CEEB zdefiniowane zostały w rozdziale 5a ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz.U. 2008 nr 223 poz. 1459)

Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczące Centralnej Ewidencji Emisyjności budynków znajdują Państwo na stronie: <https://www.gunb.gov.pl/strona/centralna-ewidencja-emisyjnosci-budynkow-faq>

1 LIPCA 2021

obowiązek składania deklaracji do
CENTRALNEJ EWIDENCJI EMISYJNOŚCI BUDYNKÓW

CZEGO DOTYCZY DEKLARACJA?

Deklaracja dotyczy źródeł / źródeł ciepła i spalania paliw w budynkach mieszkalnych oraz niemieszkalnych.

W JAKI SPOSÓB MOGĘ ZŁOŻYĆ DEKLARACJĘ?

W formie elektronicznej, czyli przez internet jest to najszybszy i najwygodniejszy sposób. Oprócz tego, że umożliwia to oszczędność czasu oraz pieniędzy, niewątpliwą zaletą jest również to, że deklarację można złożyć nie wychodząc z domu.

W formie papierowej - wypełniony dokument można będzie wysłać listem albo złożyć osobiście we właściwym Urzędzie (zgodnie z lokalizacją budynku).

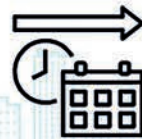
NA KIM SPOCZYWA OBOWIĄZEK ZŁOŻENIA DEKLARACJI?

Obowiązek spoczywa na właścicielu lub zarządcy budynku, w którym znajduje się źródło ciepła i spalania paliw.

W JAKIM TERMINIE TRZEBA ZŁOŻYĆ DEKLARACJĘ?

Na wysłanie deklaracji obywatele będą mieli 12 miesięcy w przypadku budynków już istniejących.

W przypadku nowo powstałych obiektów będzie to termin 14 dni od uruchomienia nowego źródła ciepła lub spalania paliw.

Deklaracja dotycząca źródeł ciepła i źródeł spalania paliw

Formularz A – budynki i lokale mieszkalne

- W przypadku **budynków jednorodzinnych** obowiązek wypełnienia deklaracji spoczywa na właścicielu budynku.
- W przypadku **budynków wielorodzinnych** obowiązek wypełnienia deklaracji spoczywa na podmiocie zarządzającym budynkiem (wspólnota mieszkaniowa, spółdzielnia mieszkaniowa, podmiot administrujący lub właściciel).
- Należy wypełnić odrębny formularz A deklaracji dla każdego posiadanego lub zarządzanego budynku mieszkalnego.
- W przypadku posiadania / zarządzania budynkami o funkcjach niemieszkalnych z zainstalowanym źródłem ciepła, należy wypełnić formularz B deklaracji odrębnie dla każdego budynku / lokalu niemieszkalnego.
- Formularz należy wypełnić wstawiając symbol X w kwadratowych polach przy wybranych odpowiedziach. W oznaczonych miejscach należy wpisać odpowiedzi tekstowe i liczbowe.

Deklaracja dotyczy źródła ciepła/spalania paliw uruchomionego po 1 lipca 2021 r.

Dane adresowe budynku

A01	Województwo	.....	A02	Powiat	.....
A03	Gmina	.....	A04	Miejscowość	.....
A05	Ulica	.....	A06	Numer budynku	_____
A07	Kod pocztowy	____ - _____			

A08	Rodzaj budynku
(01)	☐ Budynek jednorodzinny (w tym w zabudowie bliźniaczej i szeregowej)
(02)	☐ Budynek wielorodzinny → liczba wszystkich lokali mieszkalnych ¹ w budynku: _____
(03)	☐ Budynek zbiorowego zamieszkania ² → liczba wszystkich lokali zbiorowego zamieszkania ³ w budynku: _____

Należy wypełnić pkt. A09 jeżeli w budynku znajduje się więcej niż jeden lokal mieszkalny

A09	Deklaracja dotyczy:
(01)	☐ wszystkich lokali mieszkalnych / zbiorowego zamieszkania w budynku
(02)	☐ wybranych lokali mieszkalnych / zbiorowego zamieszkania w budynku: → liczba lokali mieszkalnych / zbiorowego zamieszkania objętych deklaracją: _____ → numery lokali mieszkalnych / zbiorowego zamieszkania objętych deklaracją: .....

B01	Rodzaj i liczba źródeł ciepła zainstalowanych oraz eksploatowanych w budynku					
Należy zaznaczyć wszystkie zainstalowane w budynku urządzenia / instalacje stanowiące źródła ciepła nawet, jeśli nie są używane oraz podać ich liczbę, następnie wskazać liczbę i funkcję (ogrzewanie / ciepła woda użytkowa) urządzeń / instalacji wykorzystywanych na bieżąco lub w sezonie grzewczym.						
Źródło ciepła	Zainstalowane źródło	Liczba zainstalowanych źródeł	Eksploatowane źródło	Liczba eksploatowanych źródeł	Funkcja	
					Ogrzewanie (c.o.)	Ciepła woda (c.w.u.)
(01) Miejska sieć ciepłownicza / ciepło systemowe / lokalna sieć ciepłownicza	☐	_____	☐	_____	☐	☐
(02) Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa / zasypowy	☐	_____	☐	_____	☐	☐
(03) Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa / z podajnikiem	☐	_____	☐	_____	☐	☐
(04) Kominek / koza / ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy, węgiel)	☐	_____	☐	_____	☐	☐
(05) Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	☐	_____	☐	_____	☐	☐
(06) Trzon kuchenny / piecokuchnia / kuchnia węglowa	☐	_____	☐	_____	☐	☐
(07) Kocioł gazowy / bojler gazowy / podgrzewacz gazowy przepływowy/ kominek gazowy	☐	_____	☐	_____	☐	☐

¹ Lokal mieszkalny – trwale wydzielony fragment nieruchomości, budynku mieszkalnego, służący do zaspokojenia potrzeb bytowych co najmniej jednej osoby. Składa się przeważnie z kilku pokoiów, kuchni, łazienki oraz korytarza.

² Budynek zbiorowego zamieszkania – budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel, motel, pensjonat, dom wypoczynkowy, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko, internat, dom studencki, budynek koszarowy, areszt śledczy itp., a także budynek do stałego pobytu ludzi, np. dom dziecka, dom rencistów, dom zakonny.

³ Lokal zbiorowego zamieszkania – lokal służący celom okresowego pobytu ludzi w budynku zbiorowego zamieszkania.

(08)	Kocioł olejowy	☐ ____	☐ ____	☐ ☐
(09)	Pompa ciepła	☐ ____	☐ ____	☐ ☐
(10)	Ogrzewanie elektryczne / bojler elektryczny	☐ ____	☐ ____	☐ ☐
(11)	Kolektory słoneczne do ciepłej wody użytkowej lub z funkcją wspomaganie ogrzewania	☐ ____	☐ ____	☐ ☐

Należy wypełnić pkt. B02 i B03 jeżeli w pkt. B01 zaznaczono odpowiedź 2 lub 3 (jeżeli w budynku zainstalowany jest **kocioł lub kotły na paliwo stałe**).

B02	Klasa kotłów na paliwo stałe oraz liczba zainstalowanych kotłów w poszczególnych klasach Zaznaczyć na podstawie tabliczki znamionowej lub dokumentu poświadczającego emisję	B03	Rodzaje stosowanych w kotłach paliw stałych Należy zaznaczyć wszystkie rodzaje stosowanych paliw stałych
	Klasa kotła / kotłów	Liczba	
(01) ☐	Poniżej klasy 3 lub brak informacji	____	(01) ☐ Węgiel i paliwa węglowodopochodne
(02) ☐	Klasa 3	____	(02) ☐ Pellet drzewny
(03) ☐	Klasa 4	____	(03) ☐ Drewno kawałkowe
(04) ☐	Klasa 5	____	(04) ☐ Inny rodzaj biomasy
(05) ☐	Ekoprojekt	____	

C01	Czy w budynku znajduje się lokal lub lokale niemieszkalne⁴ ogrzewane źródłem ciepła nieuwzględnionym w niniejszej deklaracji?	(01) ☐ Tak → należy dołączyć Formularz B (02) ☐ Nie
------------	---	--

Dane kontaktowe osoby wypełniającej formularz deklaracji

D01	Wypełniający formularz	(01) ☐ Właściciel / Współwłaściciel	(02) ☐ Zarządzający
D02	Imię i nazwisko wypełniającego lub nazwa instytucji / firmy	.....	
D03	Telefon kontaktowy (opcjonalnie)	.....	
D04	Adres poczty elektronicznej (opcjonalnie)	.....	
D05	Dane adresowe wypełniającego tożsame z adresem budynku/lokalu, którego dotyczy formularz	(01) ☐ Tak	(02) ☐ Nie

Dane adresowe osoby wypełniającej formularz deklaracji (wypełnić jeżeli adres wypełniającego jest inny niż adres budynku / lokalu, którego dotyczy formularz)

D06	Kraj	.....	D07	Województwo	.....
D08	Powiat	.....	D09	Gmina	.....
D10	Miejscowość	.....	D11	Ulica	.....
D12	Numer budynku	____	D13	Numer lokalu	____
D14	Kod pocztowy	____ - ____			

Data wypełnienia formularza .....

Podpis wypełniającego .....

⁴ Formularz B deklaracji wypełnić należy dla każdego lokalu zlokalizowanego w budynku mieszkalnym wykorzystywanego na cele inne niż mieszkalne wyposażonego we własne źródło ciepła (np. lokal gospodarczy, produkcyjny, usługowy, handlowy, garaż lub inny lokal niemieszkalny) oraz dla każdego odrębnego budynku o funkcjach niemieszkalnych wyposażonego w źródło ciepła (np. budynek gospodarczy, produkcyjny, usługowy, handlowy, garaż lub inny budynek niemieszkalny).

Deklaracja dotycząca źródeł ciepła i źródeł spalania paliw

Formularz B – budynki i lokale niemieszkalne

- Obowiązek wypełnienia deklaracji spoczywa na podmiocie zarządzającym budynkiem (podmiot administrujący lub właściciel).
- Deklaracja dotyczy źródeł ciepła o mocy nieprzekraczającej 1 MW.
- Należy wypełnić odrębny formularz B deklaracji dla każdego posiadanego lub zarządzanego budynku / lokalu niemieszkalnego.
- W przypadku posiadania / zarządzania budynkami o funkcjach mieszkalnych z zainstalowanym źródłem ciepła, należy wypełnić formularz A deklaracji odrębnie dla każdego budynku / lokalu mieszkalnego.
- Formularz należy wypełnić wstawiając symbol X w kwadratowych polach przy wybranych odpowiedziach. W oznaczonych miejscach należy wpisać odpowiedzi tekstowe i liczbowe.

Deklaracja dotyczy źródła ciepła/spalania paliw uruchomionego po 1 lipca 2021 r.

Dane adresowe budynku

A01	Województwo	.....	A02	Powiat	.....
A03	Gmina	.....	A04	Miejscowość	.....
A05	Ulica	.....	A06	Numer budynku	_____
A07	Kod pocztowy	____ - _____	A08	Symbol / oznaczenie specjalne budynku	.....

A09		Rodzaj budynku / lokalu	
(01) ☐	Budynki / lokale biurowe	(10) ☐	Budynki / lokale muzeów i bibliotek
(02) ☐	Piekarnie, wędzarnie, budynki i lokale gastronomiczne	(11) ☐	Budynki / lokale szkół i instytucji badawczych
(03) ☐	Budynki / lokale handlowo-usługowe	(12) ☐	Budynki / lokale szpitali i zakładów opieki medycznej
(04) ☐	Budynki łączności, dworców i terminali	(13) ☐	Budynki / lokale kultury fizycznej
(05) ☐	Budynki garaży	(14) ☐	Szklarnie, tunele foliowe
(06) ☐	Budynki kotłowni, ciepłowni i elektrociepłowni	(15) ☐	Budynki gospodarstw rolnych
(07) ☐	Budynki / lokale przemysłowe	(16) ☐	Budynki / lokale przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych
(08) ☐	Zbiorniki, silosy i budynki / lokale magazynowe	(17) ☐	Obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską
(09) ☐	Ogólnodostępny obiekt kulturalny	(18) ☐	Pozostałe budynki / lokale niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione

A10	Deklaracja dotyczy:
(01) ☐	całego budynku
(02) ☐	wybranych lokali w budynku: → numery / symbole / oznaczenia specjalne lokali niemieszkalnych objętych deklaracją: .....

B01 Rodzaj i liczba źródeł ciepła zainstalowanych oraz eksploatowanych w budynku

Należy zaznaczyć wszystkie zainstalowane w budynku urządzenia / instalacje stanowiące źródła ciepła nawet, jeśli nie są używane oraz podać ich liczbę, następnie wskazać liczbę i funkcję (ogrzewanie / ciepła woda użytkowa / cele technologiczne, produkcyjne jak np. produkcja pary, dymu, suszenie, przetwarzanie żywności, itp.) i moc urządzeń / instalacji wykorzystywanych na bieżąco lub w sezonie grzewczym.

Źródło ciepła	Zainstalowane źródło	Liczba zainstalowanych źródeł	Eksploatowane źródło	Liczba eksploatowanych źródeł	Funkcja			Łączna moc źródła / źródeł (Kw)
					Ogrzewanie (c.o.)	Ciepła woda (c.w.u.)	Funkcja technologiczna / produkcyjna	
(01) Miejska sieć ciepłownicza / ciepło systemowe / lokalna sieć ciepłownicza	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(02) Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa / zasypowy	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(03) Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa / z podajnikiem	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(04) Kominek / koza / ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy, węgiel)	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(05) Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(06) Trzon kuchenny / piecokuchnia / kuchnia węglowa	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(07) Kocioł gazowy / boiler gazowy / podgrzewacz gazowy przepływowy/ kominek gazowy	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(08) Kocioł olejowy	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(09) Pompa ciepła	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(10) Ogrzewanie elektryczne / boiler elektryczny	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___
(11) Kolektory słoneczne do ciepłej wody użytkowej lub z funkcją wspomaganą ogrzewania	☐ ___		☐ ___		☐	☐	☐	___

Należy wypełnić pkt. B02 i B03 jeżeli w pkt. B01 zaznaczono odpowiedź 2 lub 3 (jeżeli w budynku zainstalowany jest **kocioł lub kotły na paliwo stałe**).

B02 Klasa kotłów na paliwo stałe oraz liczba zainstalowanych kotłów w poszczególnych klasach Zaznaczyć na podstawie tabliczki znamionowej lub dokumentu poświadczającego emisję	B03 Rodzaje stosowanych w kotłach paliw stałych Należy zaznaczyć wszystkie rodzaje stosowanych paliw stałych																
<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">Klasa kotła / kotłów</td> <td style="text-align: center;">Liczba</td> </tr> <tr> <td>(01) ☐ Poniżej klasy 3 lub brak informacji</td> <td style="text-align: center;">___</td> </tr> <tr> <td>(02) ☐ Klasa 3</td> <td style="text-align: center;">___</td> </tr> <tr> <td>(03) ☐ Klasa 4</td> <td style="text-align: center;">___</td> </tr> <tr> <td>(04) ☐ Klasa 5</td> <td style="text-align: center;">___</td> </tr> <tr> <td>(05) ☐ Ekoprojekt</td> <td style="text-align: center;">___</td> </tr> </table>	Klasa kotła / kotłów	Liczba	(01) ☐ Poniżej klasy 3 lub brak informacji	___	(02) ☐ Klasa 3	___	(03) ☐ Klasa 4	___	(04) ☐ Klasa 5	___	(05) ☐ Ekoprojekt	___	<table border="0"> <tr> <td>(01) ☐ Węgiel i paliwa węglowodórne</td> </tr> <tr> <td>(02) ☐ Pellet drzewny</td> </tr> <tr> <td>(03) ☐ Drewno kawałkowe</td> </tr> <tr> <td>(04) ☐ Inny rodzaj biomasy</td> </tr> </table>	(01) ☐ Węgiel i paliwa węglowodórne	(02) ☐ Pellet drzewny	(03) ☐ Drewno kawałkowe	(04) ☐ Inny rodzaj biomasy
Klasa kotła / kotłów	Liczba																
(01) ☐ Poniżej klasy 3 lub brak informacji	___																
(02) ☐ Klasa 3	___																
(03) ☐ Klasa 4	___																
(04) ☐ Klasa 5	___																
(05) ☐ Ekoprojekt	___																
(01) ☐ Węgiel i paliwa węglowodórne																	
(02) ☐ Pellet drzewny																	
(03) ☐ Drewno kawałkowe																	
(04) ☐ Inny rodzaj biomasy																	

C01 Czy w budynku znajduje się także lokal lub lokale mieszkalne ogrzewane źródłem ciepła nieuwzględnionym w niniejszej deklaracji?	(01) ☐ Tak → należy dołączyć Formularz A (02) ☐ Nie
--	--

Dane kontaktowe osoby wypełniającej formularz deklaracji

D01 Wypełniający formularz	(01) ☐ Właściciel / Współwłaściciel	(02) ☐ Zarządzający
D02 Imię i nazwisko wypełniającego lub nazwa instytucji / firmy	.....	
D03 Telefon kontaktowy (opcjonalnie)	.....	
D04 Adres poczty elektronicznej (opcjonalnie)	.....	
D05 Dane adresowe wypełniającego tożsame z adresem budynku/lokalu, którego dotyczy formularz	(01) ☐ Tak	(02) ☐ Nie

Dane adresowe osoby wypełniającej formularz deklaracji (wypełnić jeżeli adres wypełniającego jest inny niż adres budynku / lokalu, którego dotyczy formularz)

D06	Kraj	.....	D07	Województwo	.....
D08	Powiat	.....	D09	Gmina	.....
D10	Miejscowość	.....	D11	Ulica	.....
D12	Numer budynku	_____	D13	Numer lokalu	_____
D14	Kod pocztowy	____ - _____			

Data wypełnienia formularza .....

Podpis wypełniającego .....

Informacja o przetwarzaniu danych osobowych w serwisie

I. Cel przetwarzania danych

Minister Rozwoju, Pracy i Technologii (MRPiT), jako administrator danych osobowych, zbiera i przetwarza Państwa dane osobowe w celu umożliwienia złożenia deklaracji o użytkowanym źródle ciepła lub spalania paliw, o której mowa w art. 27g ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 554, z późn. zm.) o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, dalej zwana „ustawą”, oraz w art. 15 ustawy z dnia 28 października 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2127) o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw. Dane osobowe nie będą wykorzystywane do celów innych niż te, dla których zostały pierwotnie zebrane.

II. Podstawa prawna przetwarzania

Przetwarzanie danych odbywa się zgodnie z RODO¹.

Podstawą prawną przetwarzania jest art. 6 ust. 1 lit. c RODO tj. wypełnienie obowiązku prawnego ciążącego na administratorze wynikającego z realizacji art. 27a ust. 1 ustawy tj. prowadzenia centralnej ewidencji emisyjności budynków.

III. Okres przechowywania danych

Dane osobowe będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów przetwarzania, lecz nie krócej niż okres wskazany w przepisach o archiwizacji.

IV. Rodzaje przetwarzanych danych

MRPiT zbiera i przetwarza w szczególności następujące dane osobowe:

- dane identyfikacyjne, w szczególności: imię, nazwisko, adres miejsca zamieszkania lub siedziby, adres nieruchomości, w obrębie której eksploatowane jest źródło ciepła lub źródło spalania paliw, o których mowa odpowiednio w art. 27a ust. 2 pkt 1 lit. a i c ustawy;
- dane kontaktowe, które obejmują w szczególności adres e-mail, nr telefonu, adres do korespondencji;
- dane techniczne budynku, w tym informacje o liczbie i rodzaju eksploatowanych w obrębie nieruchomości źródeł ciepła lub źródeł spalania paliw, o których mowa odpowiednio w art. 27a ust. 2 pkt 1 lit. a i c ustawy oraz o ich przeznaczeniu i wykorzystywanych w nich paliwach;
- informacje o Państwa aktywności w ramach strony internetowej (m.in. logi i pliki cookies).

V. Obowiązek podania danych

Podanie danych osobowych w związku ze złożeniem deklaracji w serwisie internetowym jest obowiązkiem wynikającym z art. 27g ust. 3 ustawy.

VI. Dostęp do danych osobowych

Dostęp do Państwa danych osobowych mają osoby uprawnione, o których mowa w art. 27b ust.1 ustawy, pracownicy Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii w zakresie w jakim jest to konieczne do realizacji zadań. Ponadto Państwa dane osobowe są udostępniane:

- wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast – jako organom, do których składa się deklarację o użytkowanym źródle ciepła lub spalania paliw, stosownie do art. 27g ust. 1 ustawy.
- organom administracji publicznej i innym instytucjom, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, zgodnie z art. 27d ustawy.

Odbiorcami danych są również:

- Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego – na podstawie podpisanego w dniu 3 sierpnia 2020 r. Porozumienia o współpracy w zakresie powierzenia realizacji projektu pn. „Zintegrowany System Ograniczania Niskiej Emisji” w oparciu o środki Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa pomiędzy MRPiT a Głównym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, jako podmiot realizujący usługę budowy, wdrożenia i obsługi systemu teleinformatycznego obsługującego Centralną Ewidencję Emisyjności Budynków, w ramach której będą gromadzone dane osobowe, przetwarzane w ramach składanych deklaracji o użytkowanym źródle ciepła lub spalania paliw.
- podmioty świadczące na rzecz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii usługi związane z utrzymaniem, obsługą i rozwojem systemów teleinformatycznych oraz zapewnieniem łączności, w szczególności dostawcy rozwiązań IT i operatorzy telekomunikacyjni.

Dane osobowe nie będą przekazywane przez MRPiT do państw trzecich, nienależących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

VII. Prawa osób, których dane dotyczą

Przysługują Państwu następujące prawa:

1. **Prawo dostępu do danych osobowych i ich sprostowania** zgodnie z art. 15 i 16 RODO. Realizując to prawo, osoba której dane dotyczą może zwrócić się do MRPiT z pytaniem m.in. o to czy MRPiT przetwarza jej dane osobowe, jakie dane osobowe przetwarza i skąd je pozyskał, jaki jest cel przetwarzania i jego podstawa prawna oraz jak długo dane te będą przetwarzane. W przypadku, gdy przetwarzane dane okażą się nieaktualne, osoba, której dane dotyczą może zwrócić się do MRPiT z wnioskiem o ich aktualizację.
2. **Prawo żądania ograniczenia przetwarzania danych osobowych** na podstawie art. 18 RODO. Ograniczenie przetwarzania danych osobowych powoduje, że MRPiT może jedynie przechowywać dane osobowe. MRPiT nie może przekazywać tych danych innym podmiotom, modyfikować ich ani usuwać. Ograniczanie przetwarzania danych osobowych ma charakter czasowy i trwa do momentu dokonania przez MRPiT oceny, czy dane osobowe są prawidłowe, przetwarzane zgodnie z prawem oraz niezbędne do realizacji celu przetwarzania.
3. **Prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.**

Jeżeli sądzą Państwo, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy RODO mają Państwo prawo wnieść skargę do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa).

VIII. Zautomatyzowane podejmowanie decyzji

Państwa dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu.

IX. Kontakt z MRPiT oraz Inspektorem Ochrony Danych

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii;

Plac Trzech Krzyży 3/5; 00-507 Warszawa;

e-mail: kancelaria@mrpit.gov.pl; Tel.: +48 222 500 123

Dane kontaktowe Inspektora Ochrony Danych w MRPiT:

e-mail: iod@mrpit.gov.pl

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE [ogólne rozporządzenie o ochronie danych] z dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 119, str. 1)

Informacja o przetwarzaniu danych osobowych w serwisie

I. Cel przetwarzania danych

Minister Rozwoju, Pracy i Technologii (MRPiT), jako administrator danych osobowych, zbiera i przetwarza Państwa dane osobowe w celu umożliwienia złożenia deklaracji o użytkowanym źródle ciepła lub spalania paliw, o której mowa w art. 27g ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 554, z późn. zm.) o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, dalej zwaną „ustawą”, oraz w art. 15 ustawy z dnia 28 października 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2127) o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw. Dane osobowe nie będą wykorzystywane do celów innych niż te, dla których zostały pierwotnie zebrane.

II. Podstawa prawna przetwarzania

Przetwarzanie danych odbywa się zgodnie z RODO¹.

Podstawą prawną przetwarzania jest art. 6 ust. 1 lit. c RODO tj. wypełnienie obowiązku prawnego ciążącego na administratorze wynikającego z realizacji art. 27a ust. 1 ustawy tj. prowadzenia centralnej ewidencji emisyjności budynków.

III. Okres przechowywania danych

Dane osobowe będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów przetwarzania, lecz nie krócej niż okres wskazany w przepisach o archiwizacji.

IV. Rodzaje przetwarzanych danych

MRPiT zbiera i przetwarza w szczególności następujące dane osobowe:

- dane identyfikacyjne, w szczególności: imię, nazwisko, adres miejsca zamieszkania lub siedziby, adres nieruchomości, w obrębie której eksploatowane jest źródło ciepła lub źródło spalania paliw, o których mowa odpowiednio w art. 27a ust. 2 pkt 1 lit. a i c ustawy;
- dane kontaktowe, które obejmują w szczególności adres e-mail, nr telefonu, adres do korespondencji;
- dane techniczne budynku, w tym informacje o liczbie i rodzaju eksploatowanych w obrębie nieruchomości źródeł ciepła lub źródeł spalania paliw, o których mowa odpowiednio w art. 27a ust. 2 pkt 1 lit. a i c ustawy oraz o ich przeznaczeniu i wykorzystywanych w nich paliwach;
- informacje o Państwa aktywności w ramach strony internetowej (m.in. logi i pliki cookies).

V. Obowiązek podania danych

Podanie danych osobowych w związku ze złożeniem deklaracji w serwisie internetowym jest obowiązkiem wynikającym z art. 27g ust. 3 ustawy.

VI. Dostęp do danych osobowych

Dostęp do Państwa danych osobowych mają osoby uprawnione, o których mowa w art. 27b ust.1 ustawy, pracownicy Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii w zakresie w jakim jest to konieczne do realizacji zadań. Ponadto Państwa dane osobowe są udostępniane:

- wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast – jako organom, do których składa się deklarację o użytkowanym źródle ciepła lub spalania paliw, stosownie do art. 27g ust. 1 ustawy.
- organom administracji publicznej i innym instytucjom, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, zgodnie z art. 27d ustawy.

Odbiorcami danych są również:

- Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego – na podstawie podpisanego w dniu 3 sierpnia 2020 r. Porozumienia o współpracy w zakresie powierzenia realizacji projektu pn. „Zintegrowany System Ograniczania Niskiej Emisji” w oparciu o środki Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa pomiędzy MRPiT a Głównym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, jako podmiot realizujący usługę budowy, wdrożenia i obsługi systemu teleinformatycznego obsługującego Centralną Ewidencję Emisyjności Budynków, w ramach której będą gromadzone dane osobowe, przetwarzane w ramach składanych deklaracji o użytkowanym źródle ciepła lub spalania paliw.
- podmioty świadczące na rzecz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii usługi związane z utrzymaniem, obsługą i rozwojem systemów teleinformatycznych oraz zapewnieniem łączności, w szczególności dostawcy rozwiązań IT i operatorzy telekomunikacyjni.

Dane osobowe nie będą przekazywane przez MRPiT do państw trzecich, nienależących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

VII. Prawa osób, których dane dotyczą

Przysługują Państwu następujące prawa:

1. **Prawo dostępu do danych osobowych i ich sprostowania** zgodnie z art. 15 i 16 RODO. Realizując to prawo, osoba której dane dotyczą może zwrócić się do MRPiT z pytaniem m.in. o to czy MRPiT przetwarza jej dane osobowe, jakie dane osobowe przetwarza i skąd je pozyskał, jaki jest cel przetwarzania i jego podstawa prawna oraz jak długo dane te będą przetwarzane. W przypadku, gdy przetwarzane dane okażą się nieaktualne, osoba, której dane dotyczą może zwrócić się do MRPiT z wnioskiem o ich aktualizację.
2. **Prawo żądania ograniczenia przetwarzania danych osobowych** na podstawie art. 18 RODO. Ograniczenie przetwarzania danych osobowych powoduje, że MRPiT może jedynie przechowywać dane osobowe. MRPiT nie może przekazywać tych danych innym podmiotom, modyfikować ich ani usuwać. Ograniczenie przetwarzania danych osobowych ma charakter czasowy i trwa do momentu dokonania przez MRPiT oceny, czy dane osobowe są prawidłowe, przetwarzane zgodnie z prawem oraz niezbędne do realizacji celu przetwarzania.
3. **Prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.**

Jeżeli sądzą Państwo, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy RODO mają Państwo prawo wnieść skargę do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa).

VIII. Zautomatyzowane podejmowanie decyzji

Państwa dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu.

IX. Kontakt z MRPiT oraz Inspektorem Ochrony Danych

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii;

Plac Trzech Krzyży 3/5; 00-507 Warszawa;

e-mail: kancelaria@mrpit.gov.pl; Tel.: +48 222 500 123

Dane kontaktowe Inspektora Ochrony Danych w MRPiT:

e-mail: iod@mrpit.gov.pl

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE [ogólne rozporządzenie o ochronie danych] z dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz.Urz.U.E.L Nr 119, str. 1)

BIEG

W PUSZCZY NIEPOŁOMICKIEJ

4REST
RUN

19 września 2021
godz. 12.00

5 lub
10 km

Dodatkowo klasyfikacja
drużynowa na 10 km

Dystans: 5 lub 10 km

Miejsce: Puszcza Niepołomska

Biuro zawodów: Parking leśny przy drodze nr 75

Limit uczestników: 300 osób

Zapisy: www.4restrun.pl

Organizator:

Sponsorzy:

Partnerzy:

Nadleśnictwo Niepołomska

Zakrętki i serca – z serca

Małgorzata Juszczyk

pomysłodawca akcji, radna Rady Miejskiej w Niepołomicach

W całej gminie Niepołomice stoją czerwone serca i piłka, do których wrzucamy zakrętki. Założenie było proste – uczyliśmy się nie śmiecić, a równocześnie mamy szansę realnie pomagać chorym dzieciom w naszej gminie

Od początku istnienia serc udało nam się zbierać blisko 3 tysiące zł, które wsparły koszty rehabilitacji niepełnosprawnej Klaudii. Dziewczynka od urodzenia walczy z bolesnymi przykurczami oraz wyczerpującą organizm padaczką. Pozyskane środki pozwoliły na zakup suplementów odżywiających mózg, które niwelują objawy napięcia mięśniowego oraz ból.

Pierwsze serce firma wykonała i ufundowała SP nr 2 im. Króla Kazimierza Wielkiego, kolejne serca, jak i oryginalną piłkę (jedyną w Polsce) wykonała na zamówienie gminy. Firma FHU MOTORUCH jest też stałym odbiorcą nakrętek, które stają się surowcem na wykonanie użytecznych przedmiotów. Uczymy się więc nie tylko pomagać, ale i nie wyrzucać, tylko wykorzystywać produkowane przez nas śmieci.

Pojemniki są już na naszym Rynku, przy szkołach w Niepołomicach, Woli Batorskiej, Podłężu, Zakrzowie, Zabierzowie Bocheńskim, Suchorabie, przy OSP w Zagórzu i Podgrabiu oraz na niepołomiczym rynku, a najnowszy – ma kształt piłki i wita wchodzących na stadion miejski Puszczy. Lokalizacja pojemników przy obiektach publicznych i szkołach, ułatwiająca chętnym dotarcie do nich chyba się sprawdziła. Dowodem na to jest serce w centrum

miasta, które napełniło się już po kilku dniach od pojawienia się i trzeba je opróżniać najczęściej.

Przed nami kolejne wyzwanie. Od 1 czerwca do 25 sierpnia wszystkie nakrętki, które zbieramy będą realnym wsparciem dla małej staniąteczki, Oliwki, która ma poważnie chore serduszko. Jej życie może uratować tylko operacja w Stanach Zjednoczonych. Nie znamy jeszcze dokładnej kwoty, ale już wiemy, że trzeba będzie zebrać około miliona złotych, żeby Oliwka mogła żyć. Dlatego zachęcamy do zbierania nakrętek i wrzucania ich do serc w gminie.

– Warto uczyć dzieci dbać o środowisko, nie śmiecić i robić użytek z odpadów. Nieprzypadkowo po-

jemnik ma kształt serca, wpisuje się w przekaz, że nawet dając coś małego, możemy pomóc innym. Oczywiście, że najlepiej byłoby nie używać plastików i zamienić je na inne produkty, ale są one obecne wszędzie, więc nie mogąc ich zupełnie i od razu zastąpić innymi surowcami – nauczmy się nadawać mu drugie życie, a nie wyrzucać. Pojemniki są estetyczne, co tym bardziej zachęca, aby wrzucać do nich zakrętki – skomentowała Małgorzata Juszczyk, pomysłodawca akcji.

Strażacy pomagali Nowej Białej

Paweł Dąbros

naczelnik OSP Niepołomice

Niepołomiccy strażacy włączyli się w zbiórkę dla pogorzalców z Nowej Białej. Akcja już jest zakończona i można ją nazwać wielkim sukcesem. Wszystko dzięki wielkim sercom ofiarodawców

W zbiórkę zaangażowali się strażacy z wielu okolicznych jednostek, oprócz Niepołomic także Wola Batorska, Podłęże, Zagórze, Wola Zabierzowska, Zakrzów, Raciborsko i Szarów. We wtorek późnym wieczorem wszyst-

kie zaangażowane jednostki zwoziły dary do remizy w Niepołomicach. Tutaj wszystko zostało posegregowane, podzielone na samochody i we środę o godz. 5.00 OSP Niepołomice, Wola Batorska i Szarów wyruszył do Nowej

Białej. Samochody zostały rozładowane w punkcie zbiórki.

Strażacy byli bardzo podbudowani chęcią niesienia pomocy oraz zaangażowaniem ludzi i firm. Jeszcze raz chcemy bardzo podziękować wszystkim jednostkom OSP, które zorganizowały punkty zbiórki, a także ludziom dobrej woli, którzy zechcieli nieść bezinteresowną pomoc poszkodowanym w pożarze. Mamy nadzieję że mieszkańcy Nowej Białej jak najszybciej staną na nogi – powiedział prezes OSP Niepołomice Stanisław Dąbros.

Mamo, a ja?

Choroba jednego dziecka to rzecz niebywale trudna i wymagająca, zarówno dla samego dziecka, jak i jego rodziców. Ciągła rehabilitacja, konieczność podawania leków, inwalidztwo – odbierają pełnię życia, jaką mogą cieszyć się zdrowe dzieci. Stanowi to także ogromne, codzienne obciążenie dla rodziców. Sytuacja komplikuje się jeszcze bardziej, gdy w tym wszystkim znajduje się jeszcze jedna część rodziny – rodzeństwo chorego dziecka. W tym artykule zastanowimy się, jak brat i siostra mogą odbierać ciężką chorobę rodzeństwa.

Przed wszystkim musimy pamiętać, że rozwój zdrowych, młodych ludzi jest bardzo dynamiczny, począwszy od niemowlęstwa po adolescencję (okres życia między dzieciństwem a dorosłością). Kiedy weźmiemy również pod uwagę, jak różny może być charakter każdej osoby, to ciężko przyjdzie nam znaleźć jedną „receptę” na dobre wychowanie, nawet wśród rodzin, w których nie ma przewlekłych chorób. Jednak niezależnie od tego, czy nasze dzieci przeżywają bunt młodzieńczy, czy dopiero uczą się stawiać pierwsze kroki, każde z nich potrzebuje wsparcia i ciepła od swoich rodziców. Jak możemy im je zapewnić, gdy tyle naszej uwagi i czasu musimy przeznaczyć na opiekę nad chorym dzieckiem?

Kiedy nasza pociecha jest już w wieku nastoletnim, sytuacja może się wy-

dawać łatwiejsza. Pozornie taki młody dorosły ma już swój świat, swoich znajomych i swoje sprawy, powinien rozumieć, że jego rodzice skupiają uwagę na chorym bracie czy siostrze, może nawet oczekują od niego, że będzie pomagał w opiece nad słabszym rodzeństwem. Czy na pewno tak jest? Nie zapominajmy, że okres adolescencji w życiu wielu ludzi jest niezwykle emocjonalny, młodzi ludzie chcą badać świat i zasady nim rządzące, zaczynają szukać swojego własnego miejsca na ziemi, chcą próbować wielu rzeczy. Chcą wolności i niezależności, mimo że dopiero poznają, jakimi prawami rządzi się życie. Mogą też czuć do rodziców żal, że poświęcają lub nie poświęcają im tyle uwagi, ile choremu rodzeństwu. Mogą mieć poczucie, że chcą uciec z sytuacji rodzinnej, która przecież jest dla nich taka trudna, jed-

nocześnie czując się źle z takimi uczuciami wobec własnej rodziny.

Mogą również mieć poczucie obojętności wobec rodziców i rodzeństwa. A poświęcając swój czas, pomagając rodzinie w opiece nad chorym dzieckiem, nie czują jednocześnie, że ich poświęcenie jest docenione. Świat wewnętrzny i zewnętrzny nastolatków może być ogromnie skonfliktowany i skomplikowany. Rodzice powinni zapewnić im wolność, ale też ich obowiązkiem jest trzymanie ręki na pulsie i rozmowy o problemach. Nikt nie powinien oczekiwać, by dzieci zrezygnowały ze swojego życia, na rzecz pomagania rodzicom. Możemy spróbować zacieśnić więzi rodzinne, organizując czas, który cała rodzina spędzi wspólnie. Budować poczucie, że jego dom, to nie ośrodek rehabilitacyjny, ale miejsce, w którym

może znaleźć radość, a jego chory brat lub siostra, to nie tylko osoba, którą trzeba się zaopiekować, ale również członek rodziny.

Inaczej jest z pociechami, które nie weszły jeszcze w okres dojrzewania, ale potrafią już do pewnego stopnia zająć się sobą. Między 5 a 10 rokiem życia, nasi mali ludzie podejmują nowe obowiązki, szczególnie związane z pójściem do szkoły. Jest to dla nich bardzo ważny okres, w którym uczą się żyć wśród innych osób niż własna rodzina. Są oceniani przez rówieśników i wychowawców. Pierwsze lata szkoły to spory stres. To równocześnie czas, kiedy mały człowiek zaczyna rozumieć wiele rzeczy i widzieć je w inny sposób. Dzieci potrzebują wtedy wsparcia emocjonalnego, ale i praktycznego, na przykład podczas odrabiania lekcji. Wymaga to czasu, którego rodzice chorego dziecka nie mają dużo. Dzielenie uwagi na opiekę nad chorym dzieckiem, a zdrowym, które rozpoczyna nowy okres w swoim życiu, może być bardzo wyczerpujące. Nie bójmy się wtedy prosić o pomoc w opiece innych członków rodziny, dzielmy się obowiązkami z partnerem/partnerką. W wieku szkolnym nasze dzieci odczuwają coraz bardziej złożone emocje, takie jak duma z sukcesów, zawód porażek, ale również empatię. Jako rodzice musimy uważać, aby nie przerzucić na nasze dzieci zbyt wielu trosk, związanych z trudną sytuacją rodzinną. Ważne, żeby nasze pociechy rozumiały i wiedziały o chorobie swojego rodzeństwa, ale trzeba być ostrożnym, aby nie wzbudzić w nich poczucia, że powinni się opiekować całą rodziną, bo mamie i tacie jest tak ciężko.

Bardzo trudna sytuacja zaczyna się, kiedy nasze dziecko cierpi na przewlekłą chorobę, a jednocześnie, pojawia się w naszej rodzinie nowy członek. Najmłodsze dzieci, w okresie kilku pierwszych miesięcy życia, potrzebują niezwykle wiele uwagi i ciepła, szczególnie od swoich matek. Pierwsze miesiące to okres budowania relacji, aktywna uwaga i dotyk matek jest w dużej mierze odpowiedzialny za prawidłowy rozwój obszarów mózgowych, które są odpowiedzialne za umiejętność nawiązywania emocjonalnych więzi. Te pierwsze chwile rzutują na stabilność emocjonalną i prawidłowe nawiązywanie relacji w późniejszym, nawet dorosłym, życiu. W tym czasie niemowlak nie rozumie, jaka jest sytuacja jego rodziny, nie wie, że rodzice muszą opiekować się jego scho-

rowanym bratem czy siostrą. A bardzo ważne jest dla niego i jego rozwoju, aby jego mama była blisko i odpowiadała na jego pierwsze emocje i potrzeby. W tej sytuacji ważne jest, aby świeżo upieczona mama miała wsparcie od bliskich, którzy odciążą ją w pewnym stopniu od opieki nad chorym dzieckiem, co da jej więcej czasu na opiekę nad maluchem.

Sytuacje opisane powyżej nigdy nie są proste i nie mają idealnego rozwiązania, bardzo często będziemy czuli poczucie winy, gdy życie zmusi nas do poświęcania uwagi jednemu z naszych dzieci, kosztem drugiego. Pamiętajmy, że dzieci, nieważne w jakim wieku, ani jak bardzo są tego świadome, potrzebują naszej bliskości i wsparcia. Z drugiej strony żaden rodzic nie jest idealny. Nawet w rodzinach, gdzie nie ma choroby, postarajmy się być wystarczająco dobrzy, próbując radzić sobie z bardzo trudną sytuacją.

Co robić?

Często pomocnym rozwiązaniem, kiedy brakuje czasu jest angażowanie rodzeństwa w pomoc przy opiece nad chorą siostrą czy bratem. Nie wypraszać dzieci z pokoju przy czynnościach medycznych, tylko zachęcać do uczestniczenia w nich. Dzieci zazwyczaj angażują się w sposób naturalny, to dorośli chcąc ich „chronić”, nie dopuszczają do wielu czynności przy dziecku chorym. A pomoc choćby w podaniu plastra opatrunkowego, czy jego przykleje-

nie, wzbudza w dziecku poczucie bycia potrzebnym, kochanym oraz łagodniejsze przyjmowanie choroby. Pozwalajmy dzieciom w naturalny sposób uczyć się troski, empatii, a przy tym budujemy relacje. Oczywiście nie przez przymus, bo uzyskamy efekt odwrotny. Chwaląc dziecko, które choćby w najdrobniejszy sposób się zaangażowało, zbudujemy w nim poczucie własnej wartości.

Zmiana myślenia rodzica w takiej sytuacji jest chyba najważniejsza. Jeśli nie ma możliwości, by spędzać z dzieckiem zdrowym tyle czasu „sam na sam” ile by się chciało, wykorzystujmy czas bycia razem równocześnie zarówno z dzieckiem chorym, jak i zdrowym. To trudne, ale do wypracowania. Próbujmy szukać zajęć, zabaw, dostosowanych do sytuacji i wieku, które pozwolą na bycie razem. Korzystajmy też z pomocy organizacji pozarządowych, które wspomagają opiekę wytchnieniową, organizują szkolenia, warsztaty dla rodzeństwa dzieci nieuleczalnie chorych. Dzieci w takich grupach odnajdują się dobrze i widzą, że nie tylko one żyją w takiej trudnej sytuacji. Często takie organizacje oferują wyjazdy rodzinne, które na pewno wzmacniają relacje między członkami rodziny i dają namiastkę „normalności”.

MARTA HES

Prezes Zarządu Fundacji Dzieciom Kolorowy Most

SZTUKA EUROPEJSKA

Epoka wczesnego średniowiecza

Świat antyku grecko-rzymskiego ze swoimi osiągnięciami w nauce, kulturze i sztuce zakończył się wraz z upadkiem Cesarstwa Zachodniorzymskiego w 476 roku. Nastąpił kolejny okres w historii, określanym mianem średniowiecza, obejmujący czas od V do XV wieku, trwający aż do momentu pojawienia się włoskiego renesansu.

W tym okresie dokonała się też chrystianizacja zachodniego świata.

Pierwszym cesarzem rzymskim, który przyjął chrześcijaństwo był Konstanty I Wielki. Popularna głównie wśród biednej ludności religia oferowała mistyczną siłę, jakiej brakowało cesarstwu.

W 391 roku chrześcijaństwo zostało uznane przez cesarza Teodozjusza za religię państwową.

Nowa pozycja Kościoła wymagała odpowiednich budowli. Nie chodziło tylko o chęć okazania swojej potęgi, ale też o fakt, że dotychczasowe pomieszczenia modlitewne stały się za ciasne. Dawne świątynie były dostępne tylko dla kapłanów, bogom oddawano cześć przed nimi. Chrześcijanie potrzebowali natomiast przestronnych pomieszczeń,

Święty Paweł z dwoma zakonnikami przed kościołem San Paolo fuori le Mura w Rzymie, autor nieznan, Nadrenia (lub Westfalia) między 1490-1500, olej na płótnie, ze zbiorów MNK w Krakowie, Pracownia fotograficzna MNK

gdzie mogłyby gromadzić się cała gmina. Na bazie istniejących form wczesne

chrześcijaństwo rozwinęło szereg rozwiązań architektonicznych. Na przykład: mauzolea cesarzy posłużyły za wzór świątyniom męczenników (martyriom), termy zostały baptysteriami, dawne świeckie bazyliki – niegdyś targowiska, miejsca zgromadzeń i wystąpień „boskiego” cesarza – stały się chrześcijańskimi bazylikami.

Rzym, osłabiony w okresie wędrówek ludów w IV wieku n.e., z zachodnią połową podzielonego państwa, nie mógł już sprawować wiodącej roli. Dlatego ośrodek władzy przesunął się na wschód, gdzie cesarz Konstantyn w 330 roku uczynił małe miasteczko Bizancjum drugą stolicą – Konstantynopolem (od 1930 r. Istambuł). W nowej metropolii bizantyjskiego cesarstwa, w architekturze, rozwijano wzorzec, jakim były rzymskie okrągłe świątynie, głównie Panteon. Najważniejszymi budowlami tej epoki są: kościół św. Witalisa w Rawennie – siedziba bizantyjskiego namiestnika w Italii oraz Hagia Sophia w Stambule. Kopuły „drugiego Rzymu” – Konstantynopola symbolizują kosmos i niebo, tworząc wraz z budowlą centralną architektoniczny wzór, po

Nawa główna w Bazylice św. Pawła za Murami. Rzym, fot. Marta Przybylska.

Klasztor na Monte Cassino założony w VI w. przez św. Benedykta, fot. Marta Przybylska

części obowiązujący do dziś w chrześcijańskich kościołach Wschodu.

Wnętrza świątyń pokrywała dekoracja malarska: mozaikowa lub freskowa. Charakterystyczną jej cechą był przepych i bogactwo kolorów. Postacie ukazywano w sposób frontalny i nieruchomy. Styl bizantyjski obrazował charakterystyczny kanon postaci, w którym kompozycja, pozy, a nawet kolory nie były przypadkowe, np. złote tło na mozaikach i ikonach symbolizowało świat boski.

Ciekawym przykładem wczesnej chrześcijańskiej świątyni jest Bazylika świętego Pawła za Murami w Rzymie.

Zbudowano ją w miejscu, w którym został pochowany Apostoł Narodów, około 2 km za otaczającymi Rzym murami Aureliana. Św. Paweł z Tarsu został stracony jako Rzymianin poprzez ścięcie głowy mieczem około roku 64-67, za czasów cesarza Nerona. W tym wyjątkowym kościele można poczuć ducha antycznej, świeckiej bazyliki. Imponujących rozmiarów nawę główną otacza 80 gigantycznych kolumn. Tutaj też odnajdziemy jedyny w Rzymie układ pięcionawowy z przepięknym dziedzińcem zwanym Quadriportico (oznacza to, że z czterech stron otoczony jest portykiem – rzędem kolumn). Wspaniała,

harmonijna architektura tej świątyni oraz dodawane w ciągu setek lat zdobienia uczyniły z niej budowlę nadzwyczaj okazałą, uchodzącą za drugą świątynię chrześcijaństwa zaraz po Bazylice świętego Piotra. Jest to jedyne miejsce kultu, gdzie znajdują się portrety wszystkich papieży w historii Kościoła, począwszy od św. Piotra po aktualnego Franciszka, w sumie jest ich 266.

Niestety w 1823 roku w czasie letnich upałów, kiedy remontowano dach świątyni, wybuchł wielki pożar. Zniszczył on bazylikę w 80 procentach, dlatego dziś łuk triumfalny zamykający nawę główną wyznacza granicę tego co udało się uratować. Po tej tragedii rozpoczęto, z wielkim wysiłkiem, rekonstrukcję. Odbudowę ukończono w 1854 roku. Udało się uratować z pożaru i częściowo uzupełnić XIII-wieczną mozaikę na apsydzie, w stylu bizantyjskim, wykonaną przez weneckich artystów. Mozaika przedstawia Chrystusa otoczonego apostołami: Piotrem, Pawłem, Andrzejem i Łukaszem.

Na nowej wystawie w zamkowym muzeum zatytułowanej *Theatrum Pictorium*, w jednej z sal znajduje się obraz z około 1490-1500 r., przedstawiający św. Pawła z dwoma zakonnikami przed kościołem San Paolo fuori le Mura (Świętego Pawła za Murami) w Rzymie.

Na obrazie, w umowny sposób przedstawiono rzymską bazylikę, przed którą na tle wejścia do świątyni stoi św. Paweł wsparty na mieczu, stanowiącym jego atrybut (ponieważ jego głowa została ścięta mieczem). Po lewej stronie widzimy klęczących przed Apostołem

Krużganek wejściowy do opactwa Monte Cassino z pomnikiem przedstawiającym śmierć św. Benedykta fot. Marta Przybylska

Domenico Fetti, *Święty Benedykt* (?), Wenecja 1 ćwierć XVII wieku, olej na płótnie, ze zbiorów MNK w Krakowie, Pracownia fotograficzna MNK

Jedna z kolumn, bogato zdobiona mozaiką na dziedzińcu klasztornym, zbudowanym na początku XIII w. przez Vassalletiego, Bazylika św. Pawła za Murami. Rzym, fot. Marta Przybylska

Pomnik św. Benedykta przed klasztorem na Monte Cassino, fot. Marta Przybylska.

zakonników. Prawdopodobnie obraz pochodzi z jednego z domów zakonnych w północnych Niemczech – Auf der Donnensberg, Goldbach lub Anhausen.

Autorem dzieła jest nieokreślony artysta z Nadrenii lub z Westfalii. W średniowieczu wierni zamiast podejmować trud pielgrzymowania do Rzymu, by nawiedzić tam siedem bazylik i uzyskać odpust zupełny, udawali się do lokalnego, uprzywilejowanego kościoła (w niektórych rejonach Europy np. w Nadrenii lub Westfalii), gdzie znajdowało się siedem obrazów przedstawiających bazyliki wraz z ich patronami.

Przy bazylice św. Pawła istnieje od trzynastu wieków znane opactwo mnichów benedyktyńskich, dla których wspomniana bazylika pełni także rolę kościoła opackiego. Założycielem zakonu, (początek VI wieku), który wywarł ogromny wpływ na kształt cywilizacji średniowiecznej Europy był Benedykt z Nursji. On też założył klasztor na Monte Cassino. Tam zaczęli dopływać do niego uczniowie, dla których stworzył regułę, będącą wzorem dla innych zgromadzeń zakonnych na Zachodzie. Za życia św. Benedykta powstały jeszcze dwa klasztory: w Terracina oraz w pobliżu Lateranu.

Klasztory należące do zgromadzenia benedyktyńców działały jako enklawy kultury. To w nich przepisywano i tłumaczono starożytne księgi, prowadzono badania i nauczano. W klasztorach wiedzę w różnych dyscyplinach pobierali świeccy wyznawcy wiary. Wielu mnichów specjalizujących się w określonych rzemiosłach albo dziedzinach nauki służyło książętom za doradców. Dla podkreślenia szczególnej roli, jaką zakony oparte na Regule św. Benedykta odegrały w łączeniu tradycji Wschodu i Zachodu, a także cywilizowania i kształtowania oblicza naszego kontynentu – papież Paweł VI listem apostolskim *Pacis nuntius* z 24 października 1964 r. ogłosił św. Benedykta patronem Europy.

Prawdopodobny wizerunek św. Benedykta, czyli portret intuicyjny, znajduje się na nowej wystawie w zamku. Obraz z około 1589-1654 roku jest dziełem wybitnego wczesnobarokowego malarza weneckiego Domenica Fettiiego. Święty Benedykt przedstawiony jest z pastorałem, u którego spirali zawieszony paniselus (fragment tkaniny) wskazuje, że jest to pastorał opacki.

Wystawa *Theatrum Pictorium. Teatr Malarstwa – Spotkania* zostanie udostępniona publiczności w czerwcu br.

Zapraszamy!

MARTA PRZYBYLSKA

asystent muzealny w Muzeum Niepołomickim

Mozaika w absydzie z Chrystusem błogosławiącym, Bazylika św. Pawła za Murami. Rzym, fot. Marta Przybylska

Mowa zwierząt

Często słyszy się opinie, że ludzie są jedynym gatunkiem posługującym się mową artykułowaną. Niezależnie od tego – zwierzęta również mają swoją „mowę”, lecz różni się ona od naszej, ponieważ zwierzęta mają lepiej rozwinięte inne zmysły. Na przykład psy mają 40 razy więcej komórek węchowych niż ludzie i dlatego potrafią zidentyfikować i zapamiętać aż 600.000 różnych zapachów. O ile człowiek pragnąc dowiedzieć się czegoś o świecie czyta gazetę, słucha radia lub ogląda telewizję – to pies na spacerze „czyta” ślady zapachowe pozostawione przez inne osobniki. Dla psa jest to tak ważne, jak dla nas najnowsze wiadomości, a zatem apeluję do właścicieli psów, aby pozwalali zwierzętom na obwąchiwanie różnych miejsc i przedmiotów. No i oczywiście trzeba swojemu pupilowi pozwolić też coś „napisać” do tych psów, które przyjdą na to miejsce później.

Zwłaszcza wiosną zachwycamy się śpiewem ptaków. Ale przecież ptaki nie śpiewają dla nas, lecz śpiewem przekazują informacje innym przedstawicielom swojego gatunku. Niekiedy są to śpiewy godowe, ale innym razem mogą alarmować o zbliżającym się niebezpieczeństwie.

Dodatkowo zwierzęta, takie jak szczury, delfiny, chomiki, psy no i oczywiście nietoperze słyszą ultradźwięki lub infradźwięki, co powoduje, że szybciej niż ludzie rozpoznają nadchodzące trzęsienie ziemi lub wybuch wulkanu. Warto zatem obserwować zwierzęta, bo można z ich zachowania wyciągnąć ważne dla nas wnioski. Wielu ludzi ocaliło życie uciekając z okrętu wtedy, kiedy zauważyli, że szczury ewakuują się na ląd. Szczury te prawdopodobnie słyszały niepokojące odgłosy pękającej konstrukcji kadłuba. Podobnie wiele osób uratowało życie wychodząc z domu, gdy tuż przed trzęsieniem ziemi zostali ostrzeżeni przez zaniepokojonego psa.

Ludzkość posługuje się wieloma językami, co sprawia, że ludzie z różnych stron wprowadzie mówią, ale wzajemnie się nie rozumieją. Tymczasem mowa zwierząt wydaje się być bardziej uniwersalna. A zatem uważnie obserwujmy zwierzęta, aby zrozumieć, co chcą nam powiedzieć.

Fraszka o mowie zwierząt

Uczymy się języków obcych,
gdyż to korzyści daje wiele,
lecz warto słuchać też, co mówią
nam... czworonożni przyjaciele.

MARCIN URBAN

Matki Wielkich Polaków

Barbara Wachowicz

Wyd. MUZA, 2016 r.

Wachowicz to pisarka, której rekomendować Państwu nie trzeba. Jej książki, artykuły to skarbnice wiedzy o losach wybitnych Polaków oraz gwarancja rzetelności, prawdy, a nade wszystko ciekawych historii, opisanych piękną polszczyzną. Książka prezentuje sylwetki matek wybitnych Polaków od końca XVII do XX w. Autorka mogła wybierać z setek takich matek, ale lista bohaterek nie jest przypadkowa. Przeczytamy tu o matce Jana II Sobieskiego, o Tekli Kościuszkowej, o Salomei Słowackiej, o Józefie Kasprowiczowej, Marii Kossakowej, o Stefanii Baczyńskiej.

Kim były te kobiety? Jakimi uczuciami darzyły swoje wybitne dzieci? Czym doświadczyły je życie? W jaki sposób radziły sobie z losowymi dramataми, a także z sukcesami swych dzieci? Czy Barbara Mickiewiczowa miała żydowskie pochodzenie? Co było powodem aresztowania Salomei Słowackiej? Jakim cudownym zrzędzeniem losu biedna chłopka – Józefa Kasprowiczowa wychowała syna na rektora uniwersytetu?

Czemu Kossakówny zwały Mamidło – Aniołem z różgą? Ile wysiłku kosztowała Stefanię Baczyńską walka o pamięć syna Kamila, rozstrzelanego w czasie wojny poety i żołnierza? Portrety bohaterek wzbogacają ich listy, pamiętniki, dzienniki, wspomnienia oraz nieznanne dokumenty. Tę wspaniałą książkę polecam szczególnie, gdyż po jej lekturze poznamy wspaniałe wartości dziedzictwa Matki w życiu, w osobowości oraz w twórczości genialnych dzieci.

Prezent

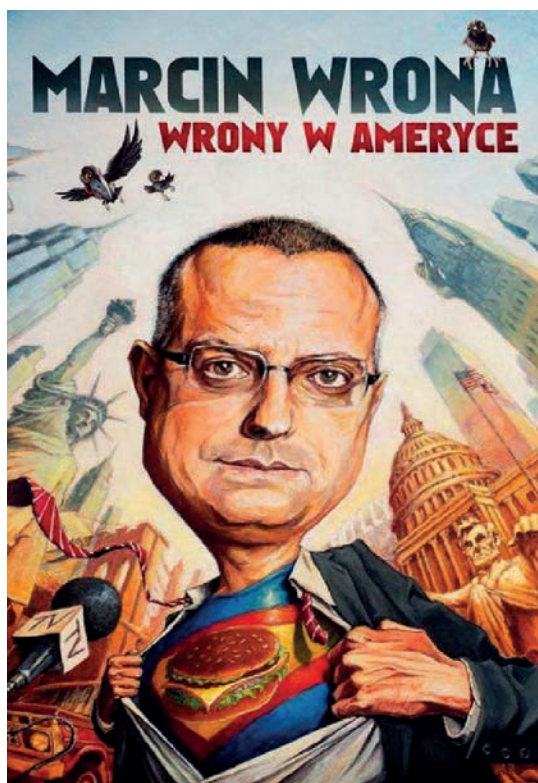
Luise Jensen

Wyd. Burda Książki, 2018 r.

Prezent to niezwykła opowieść o Jennie, która przeszła operację przeszczepu serca. Od tego momentu jej obsesją staje się chęć poznania dawcy narządu, który pozwolił jej nadal żyć. Jennie bez przerwy dręczą wyrzuty sumienia na myśl o ludziach, którzy stracili kogoś bliskiego... Życie po przeszczepie, lęki i świadomość w jej umyśle, że „serce nie jest tylko narządem, mięśniami. Serce zawiera kłamstwa, sekrety, nadzieje, marzenia... Serce pamięta”. Kobieta wbrew zasadom i przepisom prawnym dociera do rodziny dawcy.

Dowiaduje się, że dziewczyna, której ma serce zginęła w wypadku samochodowym w miejscu, w którym teoretycznie nie miała powodu być. Nasza bohaterka staje wobec wielu trudnych pytań. Dlaczego siostra tragicznie zmarłej dziewczyny nie chce teraz kontaktu z rodzicami? Czy rzeczywiście wyjechała z narzeczoną do Hiszpanii? Czy w śmierć Callie zamieszany jest właśnie ten mężczyzna? Co się wydarzyło, że w dniu wypadku nosiła ślady brutalnego pobicia? Mnożą się trudne pytania, ale Jenna czuje, że musi poznać odpowiedzi. Chce spłacić dług wdzięczności wobec dziewczyny, której serce w niej bije.

Autorka kładzie duży nacisk na relacje międzyludzkie. Mimo trudnego tematu, który porusza, książka pisana jest lekkim, płynnym stylem. Spodoba się wszystkim miłośnikom thrillera psychologicznego i intrygi kryminalnej. Na uwagę zasługują wątki związane z transplantologią.

Wroną po Stanach

Marcin Wrona

Wyd. Editio, 2020 r.

Marcin Wrona – Krakowianin, współzałożyciel radia RMF, świetny dziennikarz i korespondent telewizyjny. Podobno pojechał do Stanów tylko na chwilę. Pozostał i nadal mieszka z rodziną już 14 lat. Autor w swojej książce zabiera czytelnika w niesamowitą, pełną humoru i atrakcji podróż po 8 wybranych stanach Ameryki.

Zapewniam, że nie jest to cukierkowy opis, mówiący o cudowności Ameryki. Dziennikarz prowadzi nas w podróż, gdzie wnikamy w przyrodę, gospodarkę, historię, kulturę, tradycje. Opowiadania i spacer po różnych zakątkach USA okraszone są domieszką humoru, anegdot i wspomnień. Nie zabrakło zapisu rozmów z Polakami oraz z przedstawicielami Polonii.

Warto zauważyć, że sporą część książki zajmują kulinaria, przepisy na lokalne potrawy. W końcu podróżowanie to poznawanie innych kuchni, smaków, aromatów. Książka jest wyjątkowa, bo pisana z różnych perspektyw: Dorosłego i Dzieci. A wszystko to opisane lekkim piórem, barwnym stylem z niesamowitą wiedzą, pasją i ogromnym poczuciem humoru.

Słowa Mocy. Sztuka tworzenia szczęśliwego życia

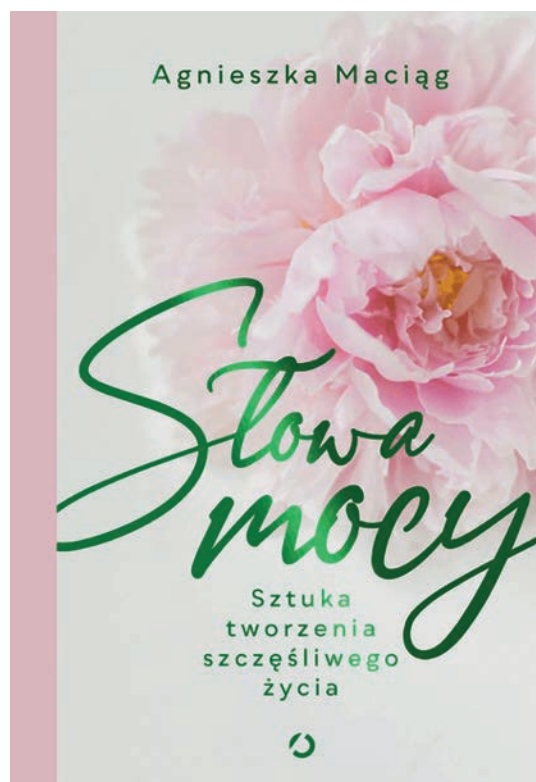
Agnieszka Maciąg

Wyd. Otwarte, 2019 r.

Autorkę książki kojarzyłam zawsze jako modelkę. Jej twarz od czasu do czasu pojawiała się na ekranie lub na okładkach poczytnych, kobiecych magazynów. Nie sądziłam, że Pani Agnieszka pisze książki i to na dodatek dobre, motywujące i emanujące pozytywną energią. Słowa mocy to książka, która porusza, otwiera nam oczy i umysł na wiele ludzkich spraw.

Daje nadzieję, moc, siłę oraz inspiruje do chęci bycia lepszym człowiekiem. Posiada ładunek pozytywnej energii, życiowej motywacji. A tego nam bardzo potrzeba w ostatnich miesiącach, w dobie epidemii. Autorka mówi, że słowa mogą ranić, niszczyć, tworzyć klimat lęku i duchowego niepokoju. Są też słowa, które mają dar tworzenia lepszego życia na co dzień. Sugeruje, abyśmy w rozmowach kierowali się życzliwością, uważnością i świadomością tego, co mówimy czy piszemy do drugiego człowieka.

W książce znajdziemy piękne zdjęcia, mądre refleksje, afirmacje, medytacje – właśnie te pozytywne Słowa Mocy. Kierunkowskazy na drodze do lepszego życia. A więc w drogę!

MARTA PIOTROWSKA

Biblioteka Publiczna w Niepołomicach

SPOJRZENIE W NIEBO 2021

Lipiec 2021

Tego lata wreszcie będziemy mogli w pełni korzystać z dobrodziejstw słonecznego nieba. Rzeczywiście, jest to bowiem okres długich dni, a krótkich nocy, które niezbyt sprzyjają obserwacjom astronomicznym

Tym niemniej, wiele ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na niebie w okresie lipcowych wakacji, o których szczegółowo przeczytamy poniżej. Postarajmy się w tym celu wykorzystać wolny czas, a być może pogoda dostosuje się do naszych oczekiwań. Zatem z głową – od czasu do czasu – podniesioną do góry, spójrzmy, co tam na sferycznej scenie szykuje nam pogodny lipcowy niebo.

Na południowo-wschodnim niebie, gdy dobrze się ściemni, a w lipcu to dopiero około godz. 23.00, króluje tzw. trójkąt letni. Tworzą go trzy gwiazdy pierwszej wielkości: Deneb, Wega i Altair. Należą one, w kolejności, do gwiazdozbiorów: Łabędzia, Liry i Orła. W trójkącie tym, najwyżej nad horyzontem, mieści się prawie w całości Łabędź (jego jasne gwiazdy tworzą krzyż), na prawo, nieco poniżej Lira i u dołu Orzeł. Przez wszystkie te trzy gwiazdozbiory, w ich tle, przebiega Droga Mleczna, czyli nasza Galaktyka. Aby ją na niebie dostrzec, wystarczy tylko sprawne oko i poświęcenie paru chwil w bardzo późny pogodny wieczór, ale z dala od miejskich świateł. O północy 5/6 lipca, Ziemia na orbicie okołosłonecznej znajdzie się najdalej od Słońca (w aphelium), w odległości ponad 152 mln km. Natomiast Słońce w swej wędrówce po Ekliptyce podaży powoli ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja będzie systematycznie maleć, a w związku z tym dni staną się nieznacznie, ale niestety coraz to krótsze.

W Małopolsce 1 lipca Słońce wschodzi o godz. 4.35, a zachodzi o godz. 20.52, czyli dzień będzie trwał 16 godzin i 17 minut. Będzie już krótszy od najdłuższego dnia w roku o 6 minut; natomiast 31 lipca Słońce wschodzi o 5.08, a zachodzi o 20.24, czyli będzie nam świeciło przez 15 godzin i 16 minut: zatem przez ten miesiąc ubędzie nam dnia o 61 minut. W międzyczasie zaś, Słońce w swej wędrówce wśród znaków Zodiaku, przejdzie 22 lipca o godz. 16.29, ze znaku Raka

w znak Lwa. Jeśli zaś chodzi o aktywność magnetyczną Słońca, to utrzymuje się ona nadal na niskim poziomie. Nieco zwiększoną aktywność, w jego 25 cyklu aktywności, możemy obserwować pod koniec lipca, czego widomą oznaką będzie niewielki wzrost ilości plam i rozbłysków w fotosferze Słońca. Natomiast zawsze należy się liczyć z niespodziankami z jego strony, co być może zaowocuje możliwością zaobserwowania nawet w Małopolsce zorzy polarnej.

Księżyc natomiast rozpocznie i zakończy ten miesiąc wakacyjny w ostatniej kwadrze. Kolejność jego faz w lipcu będzie następująca: ostatnia kwadra 1 VII o godz. 23.11, nów 10 VII o godz. 3.17, pierwsza kwadra 17 VII o godz. 12.11, pełnia 24 VII o godz. 4.37 i ostatnia kwadra 31 VII o godz. 15.16. W apogeum (najdalej od Ziemi) znajdzie się Księżyc 5 VII o godz. 17.00. Natomiast w perygeum (najbliżej Ziemi) będzie 21 VII o godz. 12.00. Warto też pamiętać, że 20 lipca miną już 52 lata, od kiedy to statek Apollo 11 wylądował na Księżycu, a dzień później, stopy człowieka (Neil Armstrong i Buzz Aldrin) po raz pierwszy dotknęły powierzchni Srebrnego Globu. Wypada zatem spojrzeć bardziej sentymentalnie na naszego naturalnego satelitę, który będzie widoczny u nas w pierwszej połowie nocy, podążając do pełni. Księżyc jest aktualnie rezerwatem ścisłym, gdzie jak głosi legenda, wciąż na nowych śmiałków (dotychczas było ich tylko 12) czeka nasz Mistrz Twardowski. Ponadto, Księżyc zbliży się w lipcu na niewielką odległość kątową do planet: Urana, Merkurego, Marsa, Wenus, Saturna, Jowisza i Neptuna. U nas będą widoczne tylko w dzień – z zastosowaniem lunety – zblizenia Księżyca do Merkurego (8 VII o godz. 7.00), Wenus (12 VII o godz. 11.00) i Marsa (12 VII o godz. 12.00).

Jeśli zaś chodzi o planety, to Merkurego będzie można obserwować na porannym niebie, nisko nad wschodnim horyzontem, w pierwszej połowie lipca. Potem skryje się w promieniach Słoń-

ca, a pojawi się na wieczornym niebie w drugiej połowie sierpnia.

Wenus przez całe wakacje gra rolę Gwiazdy Wieczornej, zatem jawi się nam w lipcu przez ponad godzinę po zachodzie Słońca, nisko na wieczornym niebie. 21 lipca o godz. 21.00 zbliży się do Regulusa, najjaśniejszej gwiazdy w Lwie na odległość 1.2 stopnia.

Mars, przebywający w gwiazdozbiorze Lwa, będzie widoczny na wieczornym niebie. 29 lipca o godz. 18.00 zbliży się do Regulusa, najjaśniejszej gwiazdy w tym gwiazdozbiorze, na odległość 0.7 stopnia.

Natomiast w gwiazdozbiorze Wodnika, możemy praktycznie przez drugą część nocy obserwować Jowisza ze swoją gromadką galileuszowych księżyców.

Saturna przystrojonego w pierścienie, które możemy podziwiać już przez niewielką lunetę, gościć będzie gwiazdozbiór Koziorożca. Wschodzić będzie przed północą, a 2 sierpnia będzie w opozycji, możemy go zatem obserwować na nocnym niebie przez cały okres wakacji.

Natomiast Uran i Neptun widoczne będą w drugiej połowie nocy, odpowiednio w gwiazdozbiorach Barana i Wodnika. Końcówka wakacji będzie szczególnie dobrym okresem do obserwacji tych planet, w związku z ich przebywaniem bliżej opozycji: Neptun – 14 IX, a Uran – 5 XI. Aby te planety dostrzec, musimy się posłużyć chociażby lornetką, a najlepiej stosując do obserwacji lunetę.

W drugiej połowie lipca, z maksimum 28 VII, można obserwować powolne meteory z roju Akwarydów, związanych z kometą Halleya, których radiant leży w gwiazdozbiorze Wodnika; w obserwacjach wieczornych będzie nam przeszkadzał Księżyc przed ostatnią kwadrą.

Jeśli nie planujemy urlopu w lipcu, to pamiętajmy o staropolskiej prognozie pogody: W lipcu upały, to i wrzesień doskonały!

DR ADAM MICHAŁEC
MOA w Niepołomicach

Nietypowe ćwiczenia terenowe

Noc. Pomiędzy drzewami kotyszące się światełko czotówki. Niewyraźna postać oświetlana księżycowym blaskiem szybko się zbliża. W ciszy śpiącego lasu słychać przyspieszony oddech

Kilka godzin wcześniej...

Jesteśmy umówieni na Polanie Sito-wiec o osiemnastej. Na miejscu są już organizatorzy. Rozkładamy swój sprzęt radiowy pod wskazaną wiatą, tuż obok biura imprezy. Dzisiaj nasz „punkt dowodzenia” dysponuje dwoma radiotelefonami VHF/UHF do pracy na kanale bezpośrednim oraz przez lokalny przemiennik SR9OA. Anteny (dwupasmowa X-200 oraz „pałka radmorowska”) wędrują na składane maszty i górują ponad drewnianymi wiatami. Mamy również radiotelefony PMR, służące do kontaktu z organizatorami biegu.

fot. Jakub Kutyla

Godzina 19.00

Patrole krótkofalowców ruszają na punkty kontrolne. Obstawiamy wszystkie sześć miejsc, gdzie uczestnicy nocnego biegu na orientację powinni dotrzeć. Naszym zadaniem jest przekazywanie meldunków z terenu oraz koordynowanie ewentualnych działań służb medycznych (część trasy przez Puszcę Niepołomicką przebiega poza zasięgiem sieci GSM). Mamy również samochód terenowy ze sprzętem radiowym, przemieszczający się pomiędzy punktami kontrolnymi i mogący natychmiast dotrzeć we wskazane miejsce.

Godzina 20.00

Oficjalne rozpoczęcie biegu „Nocna Pomroka”. Dziewięćdziesięciu pięciu zawodników rusza w teren z mapą, kompasem i latarką. Najlepsi powinni pokonać dystans około 30 kilometrów poniżej trzech godzin, na pozostałych czekamy na mecie do piątej nad ranem. Wszyscy radioamatorzy są na swoich miejscach, sprawdziliśmy łączność poprzez przemiennik oraz na kanale bezpośrednim. Wszystko działa nawet lepiej, niż zakładaliśmy. Bezpośrednia łączność w paśmie VHF, dzięki wysoko umieszczonej antenie „punktu dowodzenia”, jest możliwa z każdym posterunkiem w terenie. Mamy więc w pełni zdublowane kanały do przesyłania meldunków. Wszystkie

patrole oraz samochód techniczny obserwujemy na mapie APRS.

Godzina 20.21

Odbieram informację z punktu kontrolnego na Wielkim Błocie o zawodniku, który pierwszy tam dotarł. Organizatorzy zastanawiają się nad trasą, jaką mógł pobiec. Kolejne meldunki mówią o następnych uczestnikach zaliczających pierwszy punkt kontrolny, ale dobiegających na miejsce z różnych stron Puszczy. Jak się później okazało, ten punkt w opinii biegaczy był najtrudniejszy do osiągnięcia.

Godzina 22.03

Jest coraz ciemniej. Zawodnicy rozpraszają się po trasie. Mamy pierwszego biegacza na punkcie piątym w Zabierzowie Bocheńskim, kiedy nie wszyscy jeszcze zaliczyli punkt drugi w Kłaju. Ciągłe spływają radiowe meldunki z terenu, próbujemy ustalać, kto nie dobiegł do kolejnego posterunku i czy nie potrzebuje pomocy. Medycy przysłuchują się korespondencji i na razie pozostają bezrobotni. Organizatorzy są pod wrażeniem skuteczności naszej łączności radiowej.

Godzina 23.17

Widać błyskawice na niebie, przekazuję wszystkim patrolom informację o nad-

ciągającej od strony zachodniej burzy. Zrywa się wichura łamiąca rozkładany namiot tuż obok naszej stacji radiowej. Patrol na piątym punkcie kontrolnym wzywa pomoc. Stacjonując na otwartym terenie mają problemy z zabezpieczeniem swojego namiotu oraz wyposażenia. Organizatorzy natychmiast wysyłają wsparcie. Burza na szczęście omija teren Puszczy, dopada nas tylko ogromna ulewa. Zawodnicy są bezpieczni.

Godzina 1.26

Ostatni biegacze mijają linię mety, wszyscy uśmiechnięci i zadowoleni z nocnej terenowej przygody. Z lasu wracają również krótkofalowcy, bogaci o nowe doświadczenia radiowe.

Dziękujemy organizatorom biegu Nocna Pomroka za zaproszenie do współpracy i możliwość przeprowadzenia ćwiczeń radiowych w realnych warunkach terenowych.

Wszystkich zainteresowanych naszym hobby zapraszamy do kontaktu przez profil Facebook SP9MOA.

73!

MARIUSZ CIELUCH SP9HSQ

sekretarz Niepołomickiego Klubu Krótkofalowców

Trzynasty raz gonili żubra

XIII Bieg W pogoni za żubrem przeszedł do historii. 20 czerwca 600 biegaczy rywalizowało na dwóch dystansach – 8 i 15 km. I choć upał był wyjątkowo duży, wszyscy bezpiecznie dotarli do mety

W tym roku biegacze podzielono na dwie grupy. O godz. 10.00 wystartowali zawodnicy biegnący na 8 km, a w samo południe rozpoczął się bieg na 15 km. Trasa tradycyjnie miała swój początek przy Zamku Królewskim, skąd ulicami centrum miasta zawodnicy pobiegli do Puszczy Niepołomickiej, by wrócić na metę przy zamku.

Na finiszu biegacze mogli liczyć na doping mieszkańców, którzy ustawieni wzdłuż trasy, zachęcali do wysiłku na ostatnich metrach. Niezawodny był też spiker i organizator z KKT Dystans w jednej osobie – Paweł Żyła, który na mecie miał dla każdego miłe słowo, czy zaczepny tekst.

W dystansie na 8 km zwyciężył Adam Czerwiński z Wieliczki, który przybiegł na metę po 26 minutach. Wśród kobiet najszybsza na tym dystansie była Angelika Kaczmarek (37 minut) z Krakowa. Z kolei najszybszym mieszkańcem gminy był Dariusz Kułynycz. Dobiegł na metę w czasie 30 minut.

Paweł Kosek z Tychów zwyciężył bieg na 15 km. Na mecie pojawił się po 54 minutach. Wśród pań triumfowała Judyta Rębisz z Raciborza, z czasem 1 godzina i 2 minuty. Najszybszym mieszkańcem gminy był Artur Możejko, który ukończył bieg z czasem 1 godzina i 10 minut.

I choć ogromny upał nie pomagał biegaczom, znalazł się zawodnik – Abderrahim Elasri – który wystartował w obu biegach – na 8 i na 15 km. Co więcej, na obu dystansach zajął drugie miejsce!

Tradycyjnie przed zmaganiem dorosłych odbyły się zawody biegowe dla dzieci! Najmłodsi rywalizowali w Ogrodach Królowej Bony na dystansach: 50, 100, 200 i 400 metrów.

Na każdego biegacza, zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych uczestników, na mecie czekał medal i napoje.

Puchary i nagrody zwycięzcom biegu wręczył Burmistrz Roman Ptak, który pogratulował wszystkim udziału i od razu zaprosił na przyszłoroczną edycję imprezy.

Dziękujemy wszystkim, którzy zaangażowali się w organizację biegu, a w szczególności: Organizatorowi Krakowskiemu Klubowi Biegacza Dystans,

Stowarzyszeniu Niepołomice Biegają, wolontariuszom na czele z Małgorzatą Juszczyk, Policji, OSP Niepołomice, Nadleśnictwu Niepołomice, Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Niepołomicach.

JOANNA MUSIAŁ
Referat Promocji i Kultury

Familiada żubrowa za nami

W ubiegłą niedzielę, 13 czerwca na terenie boiska sportowego przy siłowni Next Level Fitness w Staniątkach odbyła się Żubrowa Familiada. Było to pierwsze tego typu wydarzenie sportowe, w gminie Niepołomice, polegające na rodzinnej rywalizacji w formie zabawy

W zawodach udział wzięło 20 dwuosobowych drużyn. Każda drużyna składała się z osoby dorosłej oraz dziecka, a ich zadaniem było wspólne pokonanie, w jak najkrótszym czasie, dziesięciu różnych, kreatywnych przeszkód.

Wśród zadań postawionych przed uczestnikami, znalazły się takie konkurencje jak np.: ułożenie możliwie najdłuższego kartonowego węża, strącenie piłką nożną jak największej ilości plastikowych celów, wcielenie się w rybaka i „złowienie” jak największej ilości elementów, czy memory test, w którym jeden zawodnik, tylko za pomocą komend głosowych, prowadził drugą osobę przez labirynt pełen krokodyli. Na wykonanie każdego z zadań uczestnicy mieli 2 minuty, a nad poprawnym ich wykonaniem czuwali sędziowie, będący członkami drużyny Żubry Race Team.

W zadaniach wykazać się musiały się zarówno osoby dorosłe, jak i dzieci, co niejednokrotnie wywoływało salwy śmiechu zarówno wśród uczestników znajdujących się w niecodziennych pozycjach, jak i wśród kibiców przyglądających się ich rywalizacji. Wszyscy zawodnicy wykazali się ogromnym zaangażowaniem, a ich starania przyczyniły się do pojawienia się uśmiechów, nawet wśród osób nieco zmartwionych wiatrem i kapryśną w tym dniu pogodą.

Wszystkie drużyny w pięknym stylu poradziły sobie z przeszkodami, a trzy zespoły, które osiągnęły najlepsze wyniki zostały nagrodzone wartościowymi nagrodami. Wśród pozostałych osób biorących udział, a znajdujących się poza podium, rozlosowano drobne upominki. Dla każdego z uczestników przewidziano także pomoc w regeneracji po utracie sił, w postaci napojów oraz słodkiej przekąski.

Wszystkim osobom uczestniczącym w wydarzeniu składamy serdeczne podziękowania za udział, kibicowanie oraz przede wszystkim za wspaniałą zabawę. Dzięki Wam mogliśmy pokazać, że aktywność fizyczna jest dla każdego, niezależnie od wieku i że wcale nie musi być nudna.

Z Wami nasza gmina staje się jeszcze bardziej radosna!

Za ufundowanie nagród oraz wsparcie techniczne serdeczne podziękowania składamy:

- Miastu i Gminie Niepołomice,
- Firmie Lukanet Serwis Komputerów, TV i kas fiskalnych,
- Browarowi Kazimierz,
- Siłowni Next Level Fitness.

Więcej zdjęć oraz relacji z Żubrowej Familiady można zobaczyć na naszej stronie na Facebooku (Żubry Race Team).

Link do strony wydarzenia: <https://fb.me/e/QImIIeO6>.

PAWEŁ SIWEK
Żubry Race Team

Przez trzy dni trenowali z senseiem z Argentyny

Od 25 do 28 czerwca 2021 Akademia Karate Tradycyjnego Niepołomice-Kraków gościła senseia Justo Gomeza 7 Dan z Argentyny – świetnego instruktora, wielokrotnego mistrza świata w kumite, jednego z najbardziej utytułowanych zawodników karate tradycyjnego na świecie

Na zgrupowanie do Niepołomic zjechali karatecy z kilku klubów w Polsce. W piątek treningi odbyły się w Akademii Karate w Niepołomicach, w sobotę i niedzielę w Społecznej Szkole Podstawowej im. Lady Sue Ryder na Jazach. Sensei podzielił się z uczestnikami nie tylko swoją wiedzą i doświadczeniem, ale i energią, która momentami aż kipiała na sali. Świetny trening, inspiracja i nowe umiejętności, które z pewnością pomogą uczestników w dalszym rozwoju.

Sensei opuścił Niepołomice w poniedziałek. Zanim jednak wyjechał, spotkał się jeszcze w Zamku Królewskim z Burmistrzem Romanem Ptakiem oraz karatekami, którzy właśnie rozpoczęli Letnią Akademię Karate w naszym mieście. Wykonał wspólnie z młodymi zawodnikami kilka technik karate, by potem cierpliwie rozdać wszystkim autografy.

Argentyńczyk wyruszył z Niepołomic prosto do Zamościa i Krasnobrodu, a następnie do Dojo Stara Wieś na kolejne zgrupowanie.

I choć te 3 dni treningowe szybko minęły, sensei już zapowiedział, że wróci i to szybciej, niż moglibyśmy się spodziewać.

JOANNA MUSIAŁ
AKT Niepołomice

Akademia Siatkówki Niepołomice

Akademia Siatkówki Niepołomice istnieje od grudnia 2007 roku, czyli w przyszłym roku będzie obchodziła piętnastolecie swojej działalności. Klub do 2017 roku działał przy Gimnazjum Społecznym im. Lady Sue Ryder w Woli Batorskiej, a obecnie funkcjonuje przy Społecznej Szkole Podstawowej im. Lady Sue Ryder w Niepołomicach. Założony został z myślą o rozwijaniu i krzewieniu u młodych ludzi aktywnego trybu życia, połączonego z uczestnictwem w różnych formach zmagani sportowych. Zadaniem klubu od początku działalności była popularyzacja aktywnego wypoczynku wśród dzieci i młodzieży oraz zagospodarowanie ich czasu wolnego. Jednym z głównych celów jest również pokazanie, jak przez sportową rywalizację można kształtować odpowiednie postawy i zachowania społeczne.

W klubie wiodącą dyscypliną jest piłka siatkowa, która skupia ponad 100 młodszych i starszych pasjonatów tej dyscypliny. Żeńskie i męskie drużyny w kategoriach: mini piłki siatkowej, młodziczki, młodzika, kadetki, kadeta, juniorki, juniora oraz seniora uczestniczyły lub nadal uczestniczą w ogólnopolskich zawodach Kinder Joy of Moving, Wojewódzkiej Lidze Małopolskiego Związku Piłki Siatkowej, III Lidze MZPS oraz Amatorskiej Lidze TKKF. Obecnie treningi prowadzone są w hali sportowej Społecznej Szkoły Podstawowej w Niepołomicach.

W Klubie działają grupy mini siatkówki (7-12 lat), młodziczek i młodzików (13-16 lat) kadetów (szkoła średnia) oraz seniorów. W zajęciach uczestniczą uczniowie szkół podstawowych, szkół średnich z terenu Miasta i Gminy Niepołomice, Powiatu Wielickiego oraz Krakowa. Akademia współpracuje z Małopolskim Związkiem Piłki Siatkowej oraz Międzyszkolnym Ośrodkiem Sportowym w Wieliczce, a Partnerem AS od początku jest Miasto Niepołomice.

Kadra Trenerska w składzie: Tomasz Donatowicz, Grzegorz Białas, Paweł

Czyż, Rafał Porębski oraz Magdalena Barabasz dba o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży. Stawiając sobie wysokie cele sportowe, Akademia organizuje ligowe turnieje siatkarskie, eliminacyjne turnieje Kinder Joy of Moving na szczeblu rejonowym oraz wojewódzkim, turnieje towarzyskie, obozy siatkarskie latem, ferie z siatkówką zimą. Przez cały okres startowy uczestniczymy w okolicznościowych turniejach rangi nie tylko powiatowej i wojewódzkiej, ale również ogólnopolskiej.

Akademia Siatkówki swoją działalność w sferze mini siatkówki opiera na oddziałach sportowych, w których uczniowie już od pierwszej klasy szkoły podstawowej mają aż po 10 godzin wychowania fizycznego tygodniowo. Ten i ubiegły rok nasza mini siatkówka może zaliczyć do najbardziej udanych. Historyczny, bo pierwszy awans

do finałów Ogólnopolskiego Turnieju Kinder Joy of Moving w roku 2020 wywalczyli w kategorii dwójek chłopcy: Antoni Kracik i Antoni Szkółka, lecz z uwagi na trudny rok (pandemia), niestety finały nie zostały rozegrane. W tym roku również możemy się pochwalić kolejnymi sukcesami naszej mini siatkówki, z 18 drużyn w trzech kategoriach rozgrywkowych, biorących udział w turniejach Kinder aż 9 wywalczyło awans do etapu wojewódzkiego, a dwie otrzymały bilet na finały ogólnopolskie tej imprezy. W kategorii dwójek dokonali tego: Wojciech Kołodziej, Oskar Grzegorzczak, Jakub Baran, a w kategorii trójek: Antoni Kracik, Antoni Szkółka, Adam Budzyn i Mikołaj Kościółek. Młodzi siatkarze mogą pochwalić się również wspaniałymi wynikami z licznych zawodów rangi wojewódzkiej i ogólnopolskiej, w których

brali udział, niejednokrotnie zajmując na nich najwyższe lokaty. Najmłodszych siatkarzy trenują: Magdalena Barabasz i Rafał Porębski.

Sukcesy Akademii Siatkówki nie kończą się na mini siatkówce. Starsze grupy trenowane przez Grzegorza Białasa i Pawła Czyżę również osiągają najwyższe laury, czego dowodem jest awans siatkarzy plażowych w składzie: Mikołaj Barabasz i Maciej Gałań w kategorii młodzików do tegorocznych Finałów Mistrzostw Polski. W tym roku kadeci również byli bliscy awansu do finału wojewódzkiego – zabrakło tylko jednego wygranego spotkania do upragnionego awansu.

Praca sztabu trenerskiego doceniana jest również poprzez powołania na konsultacje do kadry województwa małopolskiego, które w tym roku otrzymała Milena Barabasz, Mateusz Cichoń,

Antonii Mazurek i Filip Kaczmarczyk. Dodatkowo Mateusz Cichoń otrzymał powołanie na wojewódzką konsultację kadry SOS oraz na regionalne konsultacje kadry SOS, a następnym krokiem są tylko konsultacje do kadry Polski. Należy również wspomnieć, że swoją obecność na kadrze województwa zaznaczył nasz wychowanek Mikołaj Barabasz, który tym samym otrzymał możliwość udziału w Regionalnym Turnieju Nadziei Olimpijskich, jego drużyna w tymże turnieju okazała się bezkonkurencyjna, wygrywając zawody.

Praca w klubie przekłada się na szkolne wyniki sportowe: para Mikołaj Barabasz i Maciej Gałań, którzy na tegorocznych finałach Wojewódzkich Igrzysk Młodzieży Szkolnej w Piłce Siatkowej plażowej wywalczyła srebro. Warto wspomnieć, że seniorska drużyna trenowana przez trenera Grzegorza

Białasa ukończyła rozgrywki w I Małopolskiej Lidze mężczyzn na dobrym 5. miejscu.

Niepołomice już na dobre stały się ośrodkiem siatkarskim na mapie nie tylko województwa, ale i Polski. Składamy gorące podziękowania dla wszystkich zawodniczek i zawodników za tak wspaniałe wyniki, całego sztabu trenerskiego za serce, zaangażowanie oraz ogrom pracy wkładany w treningi, a rodzicom dziękujemy za zaufanie i wsparcie. Kierujemy podziękowania w stronę partnerów i sponsorów naszej Akademii: Gminy Niepołomice, INNERGO Systems, Dr-Green Polska, bez których takie wyniki sportowe oraz udział w tak licznych wydarzeniach siatkarskich nie byłyby możliwe.

MAGDALENA BARABASZ
trener AS Niepołomice

Historie projektu fotograficznego

DOMINIKA SOWA

fotografik, autorka projektu Na cztery łapy

O magicznym miejscu, gdzie swój drugi dom znajdują zwierzęta, usłyszałam jeszcze zanim podjęłam decyzję o rozpoczęciu projektu. Miejsce to tworzą wspaniali ludzie Ewelina i Piotr. Porzucili miasto i przeprowadzili się do małej wioski. Tam wspólną ciężką pracą zaczęli realizowanie swojego marzenia.

Historia powstała zaraz po mojej wizycie czyli w 2018 roku. Wtedy było tam około 60 zwierzątek. W sierpniu 2020 roku spotkałyśmy się na werniszu projektu Na Cztery Łapy, który odbył się w Niepołomicach i dowiedziałam się, że Siedlisko Zagacie niemalże podwoiło liczbę mieszkających tam zwierząt. Niesamowite, nieprawdaz?

Nie będę rozpisywała się dłużej, gdyż przed Wami historia Eweliny i Piotra. Zapraszam!

Siedlisko Zagacie

Wspaniali ludzie z wielkim sercem

Siedlisko Zagacie to miejsce, które powstało z naszych marzeń. Marzeń o bezpiecznej przystani, dla tych, którym życie rzucało kłody pod nogi. Marzeń o domu, w którym ludzie i zwierzęta będą jedną rodziną. I wreszcie marzeń o miejscu, w którym zwierzęta zostaną wysłuchane

Połączyły nas konie. W stajni się poznaliśmy i właśnie w stajni spędziliśmy pierwsze wspólne chwile. Jakiś czas później dołączył do nas najukochańszy koń Eweliny – Topaz. Wbrew wszelkiej logice i rozsądkowi wykupiliśmy go ze szkółki, w której pracował. Śmiejemy się, że wszechświat sprzyja szaleńcom działającym w dobrej wierze, bo wszystko dobrze się poukładało, mimo różnych życiowych zawirowań. Daliśmy radę.

Aktualnie Topaz ma 24 lata, ale wigorem i chęcią życia dorównuje niejednemu młodzikowi. To za jego sprawą zaczęliśmy się szkolić i wciąż poszerzać wiedzę.

Ewelina stara się zgłębiać tajniki zwierzęcej psychiki. Uczy jeźdźców jazdy zgodnej z biomechaniką ruchu konia i człowieka, zaszczepiając im przy tym miłość i szacunek do wierzchowców. Zachęca do subtelnej komunikacji i dialogu, w miejsce władczego monologu. Sama wsłuchuje się w konie.

Piotr struga końskie kopyta i wprowadza je z wielu problemów – udowadniając, że w dzisiejszych czasach podkowy nie są niezbędne. Zajmuje się także masażami i terapią czaszkowo-krzyżową.

Topaz jako pierwszy pokazał nam, że wyjęcie koniom wędzidla i pozwolenie na nielimitowane korzystanie z wybiegu, rozwiązuje większość problemów pojawiających się w czasie jazdy i nie tylko. Dlatego wszystkie nasze konie współpracują z jeźdźcami w ogłowiach bezwędzidlowych. Obserwując konie i żyjąc z nimi na co dzień, wiemy, jak silne związki tworzą one między sobą. Dlatego nie prowadzimy pensjonatu, a wszystkie nasze konie zostają z nami do końca życia. Dzięki temu nie muszą cierpieć z powodu rozstań wynikających z woli człowieka.

Niedługo przed Topazem dołączył do nas Barry – Berneński Pies Pasterki, od którego zaczęła się nasza psia przygoda. Podczas Jego życia zatym-

czasowaliśmy u siebie ponad 80 psów. Jego pomoc w wyprowadzaniu psiaków z traum poprzedniego życia i uczeniu „normalności” była nieoceniona. To Psi Anioł. Teraz i za życia. Takiego pokrewieństwa dusz nie doznaliśmy z nikim innym.

Niedługo później trafiła do nas Iskierka. Maleńka suczka z ogromną wolą życia, które miało zostać przedwcześnie zakończone. Zabraliśmy ją z miejsca, w którym się urodziła i postanowiliśmy dać szansę – spróbować zdiagnozować całkowity niedowład tylnych łap. Pierwszy lekarz zalecił eutanazję. Nie dał żadnych szans na choćby względnie normalne funkcjonowanie. Spojrzeliśmy wtedy w jej oczy, później w swoje i wiedzieliśmy, że tak łatwo się nie poddamy. Po wielu konsultacjach w końcu trafiliśmy do Wrocławia, a później na prawie roczną rehabilitację. Aktualnie Iskra biega i z łatwością pokonuje wielokilometrowe trasy podczas spacerów! Nie udało się przywró-

cić czynności fizjologicznych, ale oboje szybko nauczyliśmy się „wyciskania” psa. Po tylu wspólnych przejściach Iskierka oczywiście została z nami

Prawie 5 lat temu znaleźliśmy nasze miejsce na ziemi – Siedlisko Zagacie. Zakochaliśmy się w nim i jego energii od pierwszego wejrzenia. W zasadzie wszystko tworzymy tutaj własnymi rękami. Nieocenione okazały się wszechstronne remontowo-budowlane umiejętności Piotra, który w zasadzie sam wyremontował od podstaw cały dom i wciąż ogarnia nasze budowlane pomysły. 4 lata temu na świat przyszły nasze wyjątkowe bliźniaki – Hania i Franuś z zespołem Downa. Każdego dnia dzieciaki dzielnie pomagają nam przy zwierzętach. Wszystkimi zwierzętami opiekują się z ogromną troską i czułością. Niewiarogodną wrażliwością i wiedzą mogliby zawstydzić niejednego dorosłego.

Zwierzęta odwiedzają się całym sobą. Pomagają nam wychowywać dzieciaki. Mobilizują do ciągłego rozwoju i opiekują się nimi. Dzięki Frankowi odkryliśmy wręcz magiczne właściwości hipoterapii, którą się teraz zajmujemy. To za sprawą bliźniaków do stadka naszych kotów dołączyła niedawno Modra. Cudna, filigranowa koteczka, którą przyniesiono do zaprzyjaźnionego gabinetu weterynaryjnego do uspienia, bo przeszkadzała. Hania i Franek nie mieli wątpliwości, że należy jej pomóc. Pierwsze dni były krytyczne i jej życie wisiało na włosku. Na szczęście dzięki troskliwej opiece i leczeniu doszła do siebie. Teraz zaczepia wszystkich do zabawy, wspina się po drzewach i zaraża radością życia.

Konie do Siedliska przyjechały prawie 4 lata temu. Było Ich wtedy 6. Dziś pod naszą opieką znajduje się 17 koni (16 naszych i jedna wykupiona przez nas klacz, którą adoptowała nasza przyjaciółka Kasia, współtworząca Siedlisko).

Jesteśmy przekonani, że nie ma przypadków. Dlatego wiemy, że z każdym z koni i w ogóle zwierząt jakie trafiają do nas mamy wspólną drogę. Czasem na jakiś czas, czasem na zawsze. Każde ze zwierząt, którymi mamy zaszczyt się opiekować ma swoją historię do opowiedzenia (wystarczy chcieć posłuchać) i swoje marzenia, które staramy się spełniać. Jest Lola – 8 letni kuc szetlandzki, która trafiła do nas zupełnie dzika. Teraz jest niezwykle utalentowaną kucynką,

która bezpiecznie wprowadza dzieciaki w tajniki jeździectwa.

Kuba – 32 letni koń. Trafił do nas ponad rok temu dzięki wspaniałej grupie ludzi, która zorganizowała wykup. Kuba udowadnia, że odpowiednio traktowane konie mogą żyć naprawdę długo.

Kita, 4-letnia sunia, pierwszy rok swojego życia spędziła na łańcuchu. Trafiła do nas jako zadredziła, szalejąca i nie mogąca usiedzieć w miejscu psina. Teraz to niezwykle dostojna i zrównoważona dama.

Beza przyjechała do nas na tymczas jako szczenię, razem z wykupioną w zeszłym roku klaczą – Bakarą. Ich mamom także pomogliśmy znaleźć nowe, wspaniałe domy. Wysterylizowaliśmy pozostałe w gospodarstwie suczki. Beza podbiła serce Hani. Wiąż jaka się między nimi zawiązała jest niesamowita! Takich przyjaźni nie wolno rozrywać, dlatego „mały, biały piesek” dołączył do naszej rodziny.

Elena to owca, która została wykupiona przez grupę dziewczyn ze środkowej Polski. Okazało się, że była w ciąży. Niestety jej synek odszedł w czasie porodu. Elena nie umiała i nie chciała sobie z tym poradzić. Stańliśmy na głowie i Nowy 2018 Rok rozpoczęliśmy od wyprawy po jedno z wykończonych 3 dni wcześniej bliźniąt. Zgodził się nam je odsprzedać pan hodujący owce m.in. na jagnięcinę... Elena z małą Aurelką ogromnie się pokochały. Elena odżyła. Tylko nam, rodzicom bliźniąt, nie mogło wyjść z głowy drugie jagnię i mama. Wróciliśmy po nie cztery tygodnie później. Całe stado fantastycznie ze sobą funkcjonuje. Każda z mam wychowuje swoje dziecko.

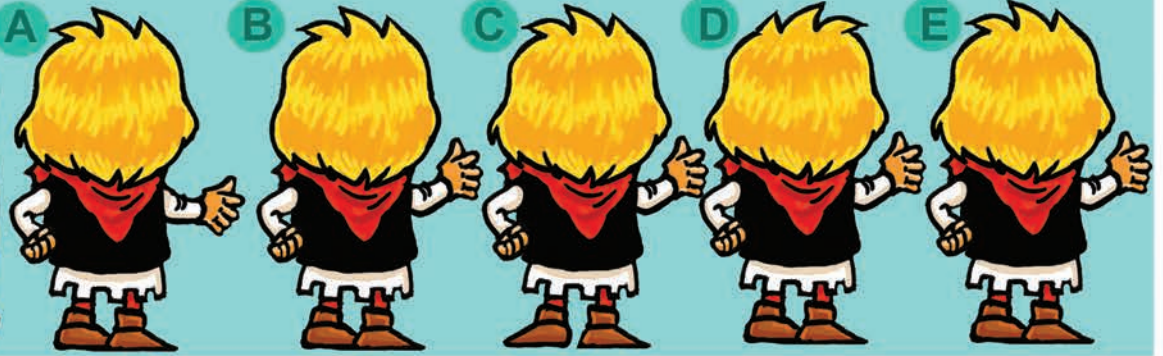
Zwierzęta zaskakują. Uczą nas pokory, łagodności, cierpliwości, radości z życia i prawdziwej miłości. Wystarczy się tylko otworzyć i słuchać. W Siedlisku mieszka aktualnie 60 zwierząt, którymi każdego dnia się opiekujemy. Oprócz koni, psów, kotów i owiec towarzyszą nam także kozy, gołębie, kury, świnki morskie i królik. Wszystkich chętnych zapraszamy do odwiedzin i osobistego poznania Ich oraz Ich historii.

EWELINA I PIOTR

uczestnicy projektu Na cztery łapy
 adres witryny internetowej projektu: <https://naczteryłapy.com/>
 projekt na Facebooku: <https://www.facebook.com/pnaczteryłapy/>

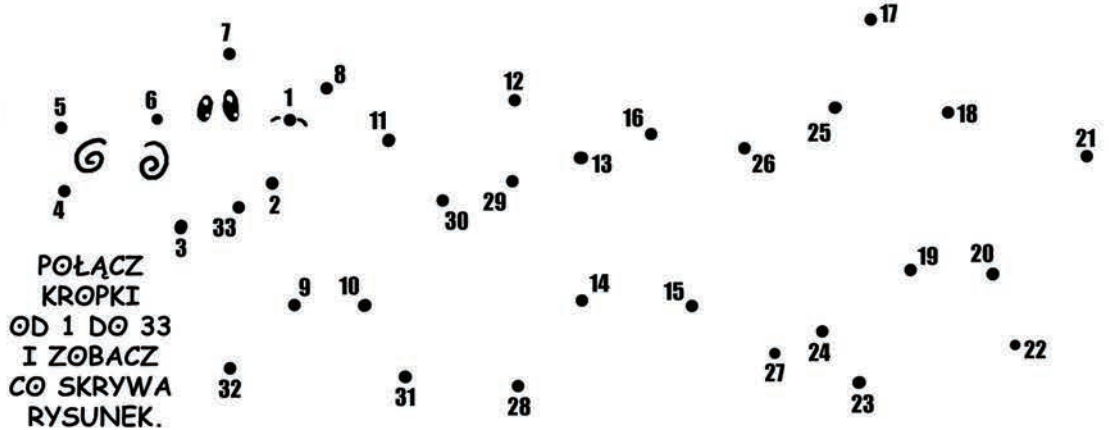
RUSZ makówką z Trzoskiem

KTÓRE ODBICIE W PASUJE DO WYGLĄDU TRZOSKA W LUSTRZE?

SZYBKIE PYTANIE!

W POKOJU SĄ 4 KĄTY I KILKA KOTÓW. KAŻDY Z KOTÓW WIDZI POZOSTAŁE KOTY W TRZECH POZOSTAŁYCH KĄTACH POKOJU. ILE JEST KOTÓW?

POŁĄCZ KROPKI OD 1 DO 33 I ZOBACZ CO SKRYWA RYSUNEK.

WPISZ LITERY W ODPOWIEDNIE KOSTKI ZGODNIE Z KOLORAMI I ODCZYTAJ HASŁO.

A W C K
J A E

USUŃ 2 ZAPAŁKI W TAKI SPOSÓB ABY ZOSTAŁY 2 KWADRATY.

ZNAJDŹ 25 RÓŻNIC POMIĘDZY RYSUNKAMI.

PUCHAR NIEPOŁOMIC

2 0 2 1

Klub Jazdy Konnej
POD ŻUBREM
NIEPOŁOMIC

ZAPRASZAMY NA ZAWODY W SKOKACH PRZEZ PRZESZKODY

23-25.07

codziennie zaczynamy
o godzinie 10:00

PARKUR POD ZAMKIEM KRÓLEWSKIM

partner strategiczny
GMINA NIEPOŁOMIC

partnerzy

sponsorzy

PROJEKTOWANIE, PIELĘGNACJA
I ZAKŁADANIE OGRODÓW

tel. 692 239 874
tajemniczy-ogrod.info